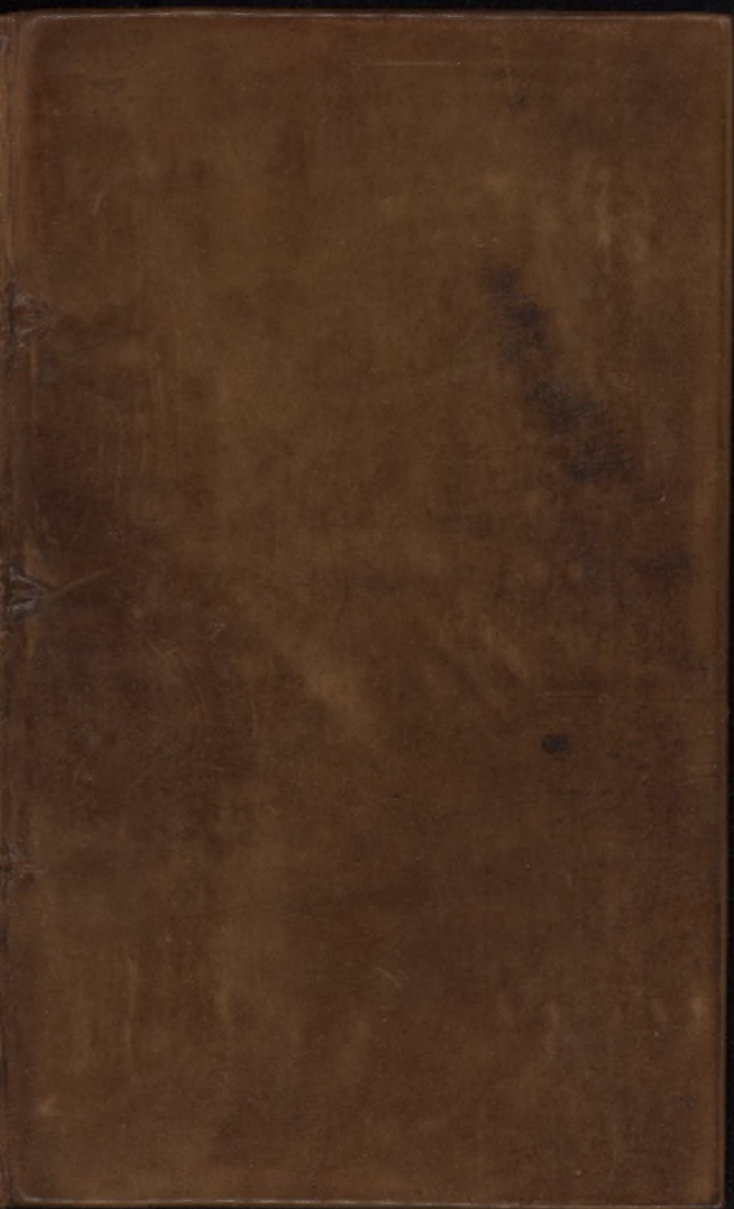
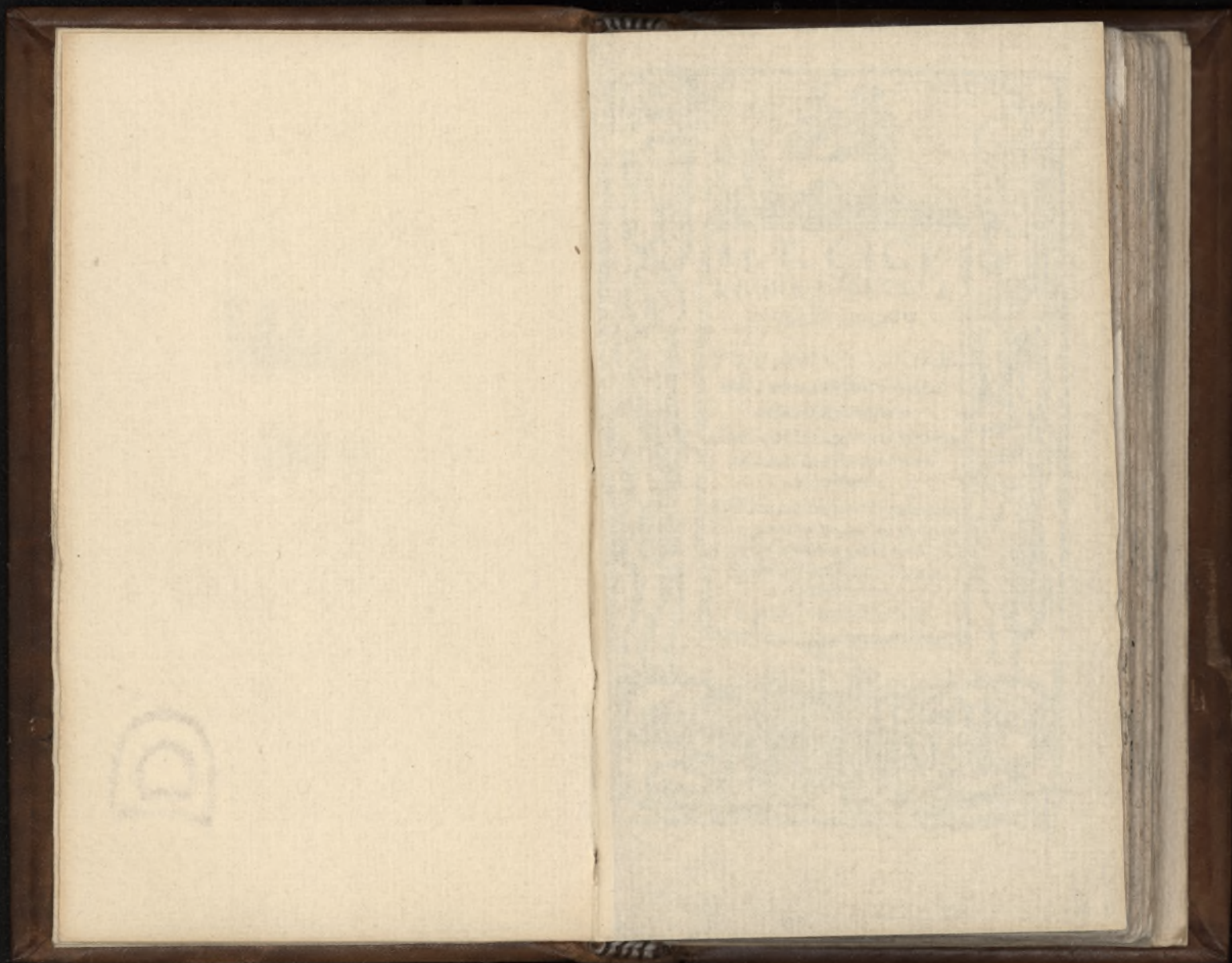

WBP
Opole

I

202 st.

M. T. CICE-
RONIS EPISTOLA-
rum Libri quatuor

131 p. a
JOHANNES STUR-
mio, viro doctissimo puerili
educationi confecti:

Cum doctorum virorum ar-
gumentis & annotationibus
quibusdam

Adjectus est ubiq; ad singulas Epi-
stolas geminus numerus: quorum
prior Librorum; posterior vero
Epistolarum cuiusq; libri or-
dinem observat.

Apud Johan Eichorn

WIMBP
Opelo

202. st.

V 224
1465 C

IOHANNES STUR³
MIUS JACOBO STUR-
MIO, FRATRI, S.

Aludivisti sæpè, ut memini, ex
me, JACOBE frater, studio-
rum nostrorum finem, rerū
cognitionem, orationis ele-
gantiam esse debere. Rerum etiam
doctrinam sine sapientia religionis
minimum prodesse, & dicendi rati-
onem absq; optimorum scriptorum
assidua lectione atq; artificiosa imi-
tatione non comparari talem, qualē
desideramus. Itaq; sæpè numero dixi
si meministi, ad religionem pueros
excitandos esse, & proponendum il-
lis in scholis Ciceronē, quarū altera
mentē, altera linguam optimè pos-
sit informare. Sed habenda ratio est,
in educatione linguæ, non solum æ-
tatum, sed etiam virium & ingenio-
rum. Ab Epistolis principium rectè
sumi potest, si deligantur quæ argu-
mento faciles sunt, & sunt rerum

A 2 non

non ignotarum, atq; huiusmodi verborum, quæ in nostra manserunt consuetudine. Hanc rationem ego in nostris quatuor libris conficiendis sequutus sum, neque artificiosissimè neq; sapientissime scriptas Epistolas delegi, sed quæ à pueris intelligi possint, ut haberent nostræ consuetudinis verba, & sermonis quotidiani sententias, earumque formas, nobis quidem non usitatis, sed tamè apertas & elegantes & doctas. Hoc ego ad te mitto, quo videas me in eadem adhuc esse sententia, in qua fui olim. Amabo te, mi optatissime frater, perge porrò in hoc literarum curriculo progredi. Audio nihil de studiis tuis, absum procul, metuo valdè, cum cogito posse fieri ut non meis optaris & patris expectationi satisfacias. Expecto literas tuas, ut intelligam, tum quantum profeceris tum quantum de te possimus deinceps sperare. Vale

Argentina
tertio Calend. Febr. An-
no 1539.

LIBER

LIBER PRIMUS.

MARCUS TULLIUS CI-
CERO TERENTIÆ SUÆ
S. P. D.

Si vales bene est, ego valeo. Nos quotidie tibi larios vestros expectamus, qui si venerint, fortasse erimus certiores, quid nobis faciendum sit faciemusq; te statim certiozem. Valetudinem tuam cura diligenter. Vale. Calend. Septemb.

M. D. C. Terentiæ S. P. T.

Si vales bene est, ego valeo. Da operam ut con- valescas. Quod opus erit, ut res tempusq; postulat provideas atq; administres, & ad me de omnibus rebus quam sapissime literas mittas. Vale.

M. C. T. Terentiæ
S. P. D.

Si vales, bene est, ego quidem valeo. Valetudinem tuam velim cures diligentissimè. Nam mihi & scriptum & nuntiatum est, te in febrim subito incidisse. Quod celeriter me fecisti de Caesaris literis certiozem fecisti mihi gratum. Idem post hac, si quid opus erit, si quid acciderit novi facies ut sciam. Cura ut valeas. Vale. Datum 4. non. Iun.

M. T. C. Terentiæ S. P. D.

Si vales, bene est, valeo. Nos neq; de Caesaris adventu neq; de literis, quas Philotinus habere

A 3

dicuntur

dicatur, quicquam adhuc certi habemus. Si quid
erit certi, faciam te statim certiores. Valetudi-
nem tuam fac ut cures. Vale 3. Idus Sextilu.

M. T. C. Terentia
S. P. D.

Fa. 11. 31.

Si vales bene est, ego valeo. Reddite mihi jam
standem sunt à Cesare literæ satî liberales,
& ipse opinione celerius venturus esse dicitur. Cui
utrum obviam procedam, an hic eum expectem,
cum constituerò faciam te certiores. Tabellarios
mihi velim quam primum remittas. Vale tuâ in
tuam cura diligenter. Vale prid. Cal. Sext.

M. T. C. Terentia
S. P. D.

Fa. 14. 17.

Si quid haberem quod ad te scriberem facerem
sed & pluribus verbis, & sapius. Nunc quæ sunt
negotia vides. Ego autem quomodo sim affectus,
ex Lepa & Trebatio poteris cognoscere. Tu fac
ut tuam & Tullia valetudinem cures. Vale.

M. T. C. Terentia
S. P. D.

Fa. 14. 15.

Si vales, bene est, valeo. Constitueramus ut ad
te antea scripseram, obviam Ciceronem Cesa-
ri mittere. Sed mutavimus consilium, quia,
de illius adventu nihil audiebamus. De cæteris
rebus etsi nihil erat novi, tamen quid velimus,
& quid hoc tempore putemus opus esse, ex Sicca
poteris cognoscere, Tulliam adhuc mecum teneo.
Valeriu.

Valetudinem tuam cura diligenter. Vale. 12. Ca-
lend. Quintileis.

M. T. C. Terentia S. P. D.

In maximis meis doloribus excruciat me vale-
tudo Tullia nostra: De qua nihil est, quod ad te
plura scribam, tibi enim æque magna cura esse
certo scio. Quod me propius vultis accedere, vi-
deo ita esse faciendum, etiam ante secissem, sed me
multa imped erunt, quæ ne nunc quidem expedita
sunt. Sed à Pompejo expecto literas, quas ad
me quamprimum perferendas cures velim. Da
operam, ut valeas.

Fa. 14. 18.

M. T. C. Terentia
S. P. D.

Quod nos in Italiam salvos venisse gaudeas, Fa. 14. 12.
perpetuo gaudeas. Sed perturbati dolore a-
nimi magnisq; injurijs, metuo ne id consilij cepe-
rimus, quod non facile explicare possumus. Quare
quantum potes adjuva. Quid autem possis,
mihi in mentem non venit. In viam quod te des
hoc tempore nihil est, & longum est iter, & non
tutum. Et non video, quid prodesse possi, si ve-
neris. Vale. Datum pridie Nonas Nov. Brun-
dusis.

M. T. C. Terentia S. P. D.

Si vales bene est, ego valeo. Tullia nostra venit
ad me pridie Idus Iunij, cum summa virtute
& singulari humanitate, graviore etiam sum
dolore

Fa. 14. 12.

dolore affectus, nostra factum esse negligentia, ut longè alia in fortuna esset; atq; ejus pietas ac dignitas postulabat. Nobis erat in animo Ciceronē ad Casarem mittere, & cum eo Cn. Salustium. Si profectus erit, faciam te certiorē. Valetudinem tuam diligenter cura. Vale 14. Cal. Quint.

M. T. C. Tironi S. P. D.

16. 2. **S**eptimum jam diem Corcyra tenebamur, Qu-
s autem frater & filius Butroti, Solliciti eramus de tua valetudine mirum in modum, nec mirabamur nihil à te literarum. His enim ventis istinc navigatur, quod si essent nos Corcyra non sedere-
mus. Cura igitur te, & confirma, & cum commo-
de & per valetudinem, & per anni tempus navi-
gare poteris, ad nos amantissimos tui veni. Nemo nos amat, qui te non diligit. Charus omnibus, expectaturq; venies. Cura ut valeas, etiam atq; etiam Tiro noster. Vale 15. Cal. Nov. Corcyra.

M. T. C. Tironi
S. P. D.

16. 4. **N**on queo ad te, nec lubet scribere, quo animo
sim affectus, tantum scribo, & tibi & mihi
maximè voluptati fore, si te firmum quam pri-
mum videro. Tercio die abs te ad Alicyam acces-
seramus. Is locus est circa Leucadem stadie
CXX. Leucade aut te ipsum aut tuas literas à
Marione putabam me accepturum. Quantum
me

me diligi tantum fac ut valeas, vel quantum te
à me sciri diligi. Donis Novembr. Alycia.

Cicero Filius Tironi
S. P. D.

Et si justa & idonea usus es excusatione inter-
missionū literarum tuarum: tamen id ne sa-
pius facias rogo. Nam etsi de Reipublice rumori-
bus & nuncijs certior fio, & de sua in me voluntas
te semper ad me perscribit pater, tamen de qua-
vis minima re rescripta à te ad me Epistola sem-
per fuit gratissima. Quare cum imprimis tuas de-
siderem literas, noli committere, ut excusatione
potius expleas officium scribendi, quam assidue a-
te literarum. Vale.

M. T. C. Servio Sulpicio
S. P. D.

Fa. 15. 26.

Haggressoratus Larissens, magnū meis benefi-
cijs ornatus in consultu meo memor & gra-
tus fuit, meq; postea diligentissimè coluit. Eum
tibi magnopere commendo, ut & hospitium meum,
& familiarem meum & gratum hominem & vi-
rum bonum, principem civitatis suae, & tua ne-
cessitudine dignissimum, pergratum mihi seceris,
si dederis operam, ut is intelligat, hanc meam
commendationem magnum apud te pondus ha-
buisse. Vale.

M. T. C. Trebatio S. P. D.

A 5

Epistola

Pa. 7. 19.

L I B E R

E Pistolam tuam, quam accepi ab L. Aruntio, confid. innocentē. Nihil enim habebat, quod no. vel in concione recte legi posset. Sed & Aruntius ita te mandasse aiebat. & tu adscripseras. Verum illud essio: nihil ad te me postea scripisse demiror praesertim tam novis rebus. Vale.

M. T. C. Valerio Fil.

S. P. D.

Fa. 1. 3. 7. **P** Cornelius, qui tibi has literas reddidit, est Narratio mihi a P. Cuspio commendatus, cuius causam quantopere cuperem, deberemq. profectō, ex me facile cognovisti. Vehementer te rogo, ut cures, ut ex hac commendatione mihi Cuspius quam maximas, quam primum, qua sapissimè gratias agat, Vale.

M. T. C. C. Memmio S. D.

Fa. 1. 3. 8. **A** Plurimū Eufium unum ex meis intimis, observantissimum, studiosissimumq. nostrū, eruditum hominem, & summa humanitate, tuaq. amicitia dignissimum velim ita tractes, ut mihi coram recipisti. Tam mihi gratum id erit, quam quod gratissimum. Ipsum praeterea summo officio, & summa observantia tibi in perpetuum dovinxeris, Vale.

propofio.

M. T. C. Cornificio

S. P. D.

Fa. 12. 27. **S**extus Ausidius & observantia, qua me colit, accedit ad proximos, & splendore equitis Rom. geminiscedit. Est autem ita temperatū moderatūq.

P R I M U S

cisq. moribus, & summa severitas, summa cum humanitate jungatur. Cujus tibi negotia, quae sunt in Africa, ita commendare non possum. Pergratum mihi feceris, si dederis operam, ut is intelligat meas apud te literas maximum pondus habuisse. Hoc te vehementer mi Cornifici, rogo. Vale.

Cicero Basilio S. D.

Tibi gratulor, mihi gaudeo, te amo, tua tucor, a te amari, & quid agas, quidq. agatur, certior fieri volo. Fa. 6. 15.

D. Brutus Imp. Tul. Ciceroni

S. P. D.

Side tua in me voluntate dubitarem, multis à te verbis peterem, ut dignitatem meam tue Exordiū rere, sed profectō est ita, ut mihi persuasi, me tibi à commorati- esse curae. Progressū sum ad Transalpinos cum exercitu non tam nomen captans imperatorium, one be- quam cupiens mil. tibus satisfacere firmosq. eos nevolenti- ad tuendas nostras res effutere, quod mihi videor tice. consecutus. Nam & liberalitatem nostram, & animū sunt experti: cum omnibus bellicosissimis bellum gessi, multa castella cepi, multa vastavi. Non sine causa ad Senatum literas misi. Adjuva nos tua sententia: Quod cum facies, ex magna parte communi commodo inservieris. Vale.

M. T. C.

L I B E R
M. T. C. Servio Sulpicio -
S. P. D.

Fa. 3. 21. **Narratio** **Petitio.** A Scapone Patrensi Medico utor valde familiariter, ejusq; cum consuetudo mihi iuncta fuit, tum etiam ars, quam sum expertus in valetudine meorum. In qua mihi tum ipsa scientia, tum etiam fidelitate benevolentiaq; satisfecit. Hunc igitur tibi commendo, & à te peto, ut des operam, ut intelligat, diligenter me scripsisse de se meamq; commendationem usui magno sibi fuisse. Erit id mihi vehementer gratum. Vale.

M. T. C. Appio S. P. D.

Fa. 10. 29. **Narratio** D E meo studio erga salutem & incolumitatem tuam credo te cognoscere ex literis tuorum quibus me cumulatissime satis fecisse certo scio, nec his concedo: quanquam sunt singulari in te benevolentia, ut te saluum malint, quam ego. Illi mihi necesse est concedant, ut tibi plus quam ipsi hoc tempore prodesse possim. Quod quidem nec desisti facere nec desistam: & jam in maxima re feci, & fundamentum jeci salutis tue. Tu fac bono animo magnosq; sis, meq; tibi nuda re desuturum esse confidas. Pridie Nonas Quintileis. Vale.

M. T. C. Mario S. P. D.

Fa. 7. 4. **AD IV. Calend. Julias** in Cumanum veni cū Libone tuo, vel nostro potius: in Pompejanum statim cogito. Sed faciam te ante certiores Te,

P R I M U S.

Te, cum semper valere cupio, tum certe dum hic sumus. Vides enim quanto post una futuri sumus: Quare si quid constitutum cum pod. gra. habes, fac in alium diem differas. Cum igitur, ut valeas, & me hoc biduo, aut triduo expecta, vale.

Cicero Planco Imp. Cos. Desig.
S. P. D.

Fa. 10. 14.

A R G U M E N T U M.

Narratiuncula, quod omnibus nota sit voluntas Planci erga Remp. Et addita est adhorratio, ut ipsum Antonium, & reliquias exercitus persequatur.

O Grata famam biduo ante victoriam de subsidio tuo, de studio, de celeritate, de copiis, atq; etiam hostibus fuis. Spes omnis in te est. Fugisse enim ex praelio Mutinensi dicuntur notissimi latronum duces. Est enim non minus gratum extrema ducere, quam prima depellere, & quidem expectabam jam te ut literas, idemq; cum multis. Sperabamq; etiam Lepidum temporibus admonitum tibi & Reip. satis esse facturum. In illam igitur curam incumbere mi Plancio, ut ne qua scintilla te terrimi belli relinquatur. Quod si eris factus, & Rempub. divino beneficio affeceris, & ipse aeternam gloriam consequere. Terio Idus. Maj. Vale.

M. C.

L I B E R

M. Cicero Papyrio Pato S. D.

Fa. 9.23.

Heri veni in Cumanum, cras ad te fortasse. Sed cum certum sciam, faciam te paulo ante certiore. Et si M. Ceparius, cum mihi in Sylva Gallinaria obviam venisset, quassissetque quid ageres, dixit te in lecto esse, quod ex pedibus laborares, tui scilicet moleste, ut debeo, sed tamen constitui ad te venire, ut & viderem te, & viscerem & cenarem etiam. Non enim arbitror equum etiam te arthriticum habere. Expecta igitur hospitem, cum minime edacem, cum inimicum cœnis sumptuosum. Vale.

M. Cicero Cn. Planco S.

ARGUMENTUM.

Narratiuncula est, in qua brevi partitione uritur, qua literas Planci partim probat, partim reprehendit, postea addit brevem consolationem.

Fa. 4.15.

Accepi per brevis tuas literas, quibus id, quod sere cupiebam, cognoscere non potui: cognovi autem id, quod mihi dubium non fuit. Nam quam fortiter ferres communes miseras, non intellexi, quam me amares facile perspexi, sed hoc scieram. Illud si scissem, ad id meas literas accommodassem. Sed tamen etsi ante scripsi quæ existimavi scribi oportere, tamen hoc tempore breviter commendandum putavi, ne quo periculo in proprio

P R I M U S.

14

proprio existimares esse: in magno omnes, sed tamen in communi sumus. Quare non debet aut propriam fortunam, aut precipuam postulare, aut communem recusare. Quapropter eo animo finis inter nos, quo semper fuimus. Quod de te sperare, de me prestare possum. Vale.

Cicero Dolabellæ suo S. P. D.

Gratulor Buijs nostris, siquidem ut scribis salubres repente factæ sunt, nisi forte te amant, & tibi assentantur, & tamdiu, dum ades, sunt oblitæ sui. Quod quidem si ita est, minime miror, cœlum etiam & terras vim suam, si ita tibi conveniat, dimittere. Oratiunculam pro Dejotaro, quam requirebas, habebam mecum quod non putaram. Itaque eam tibi misi, velim sic legas ut causam tenuem & inopem nec scriptione magnopere dignam. Sed ego hospitii veteri, & amico munusculum mittere volui levidense crasso filo, cuiusmodi ipsius solent esse munera. Tu velim animo sapienti fortisque sis, ut tua moderatio & gravitas aliorum infamet injuriam. Vale.

M. T. C. Inp. M. Cœlio Aedili Curuli S. P. D.

ARGUMENTUM.

Hæc epistola est cōmendatitia: & sunt additæ rationes cōmédationis.

Abio viro optimo, & homine doctissimo familiarissime actor, mirificeque eum diligo, cum propter

Petrus.

pter summum ingenium ejus, summaque doctrina cum propter singularem ejus modestiam. Ejus negotium sic velim suscipias, ut si esset res mea. Novie ego vos magnos patronos: hominem occidat oportet, qui vestra operavi velit, sed in hoc homine nullam accipio excusationem. Omnia relinques, si me amabis, cum tua opera Fabius uti volet. Ego res Romanas vehementer expetto & desidero, imprimis, quid agas scire cupio. Nam jam diu propter hyemis magnitudinem nihil novi ad nos afferebatur. Vale.

Cicero Trebatius S. D.

Illuseras heri inter scyphos, quod dixeram, contraversam esse, possit ne haeres, quod furtum ante factum esset, recte furi agere. Itaque, etsi domum bene potius, seroque, redieram, tamen id caput, ubi hac controversia est, notavi, & descriptum tibi misi, ut scires id, quod tu neminem sensisse. Ego tamen Scavola & Testa assentior. Vale.

M. T. C. D. Bruto Imp. S. P. D.

Ca. II. 5.
Exordium
a com-
probatione
officii.

Etsi mihi tua litera jucundissima sunt: tamen jucundius fuit, quod in summa occupatione tua Plancio collega mandasti, ut te mihi per literas excusaret: quod fecit ille diligenter. Mihi autem nihil amabilius officio tuo, & diligentia. Con-

junctio tua cum collega, concordiaque vestra, que literis omnibus declarata est, S. Q. R. gratissima Narrati-
accidit. Quod super est, perge mi Brute, & jam uncula.
non cum alijs, sed tecum ipse certa. Plura scribere non debeo, praesertim ad te, quo magistro brevitatibus uti cogito. Literas vehementer expetto & quidem taleis, quales maxime opto, Vale.

M. T. Furfano Praetori S. P. D.

ARGUMENTUM.

Commendatio est. Orditur narrationem ab Auli officijs, quare tueri Cecinnam debeat. Et est communis fortuna commendatitiarum.

Cum A. Cecinna tanta mihi familiaritas, & consuetudoque semper fuit, ut nulla major esse possit. Nam & patre ejus claro homine & forti viro plurimum usi sumus, & hunc a puero (quo & spem mihi magnam afferebat, summaque prae-
tatis, summaque eloquentiae, & vivebat conjunctissime, non solum officijs amici etiam studiis communibus) sic semper di-
non ullo cum homine conjunctius viverem. Nil attinet me plura scribere, quod mihi est ejus salutem, & fortunas quibus possim tueri, ut vides. Reliquum est, quorum pluribus rebus, quid tu & de

fortuna & Reipubl. calamitatibus sentires nihil à te petam, nisi ut eam voluntatem quam tua spòte erga Cecinnam habiturus esses, tantus cumulus accedat commendatione mea, quanti me à te fieri intelligo. Hoc mihi gratus facere nihil poterit. Vale.

M. T. C. Cornificio Collegæ

S. D.

ARGUMENTUM.

Expostulat quòd ad se non divertit.

Gratæ mihi tuæ literæ nisi quod Sinuossanum diverforiolum contempnisti. Quam pridem coniumelia villi pusilla iniquo animo ferret, nisi in Cumano & Pompejano reddideris πόντος & πόντος : Sic igitur facies, neq; amabū & scripto aliquo laceesses. Ego enim respondere facilius possum quam provocare. Quod si ut is, cessabis, lacessam, nec tua ignavia meritiā afferet. Plura otiosus, hæc cum essem in senatu exaravi.

M. C. Cornificio

S. D.

Cajus Anitius familiaris meus, vir omnibus rebus ornatus, negotiorum suorum causa legatus est in Africam legatione libera, eum velint rebus omnibus adjuves operamq; des, ut quam commodissime sua negotia conficiat, imprimisq; id ei charissimum est, dignitatem ejus commodo. Idq; à te peto quod ipse in provincia facere

vere sum solitas, non rogatus, ut omnibus senatoribus lectores darem quod item acceperam & id conoveram à summis viris factitatem. Hoc igitur, mi Cornifici facilius ceterisq; rebus omnibus ejus dignitati rei, si me amas, consules. Id eris mihi gratissimum. Da operam ut valeas.

M. T. C. C. Cassio

S. P. D.

ARGUMENTUM.

Excusat breviter literarum Cassij exemplo.

Brevitas tuarum literarum me quoq; brevior Fa. 9. 12
Brem in scribendo facit, & vere ut dicam non satis occurrit, quid scribam. Nostras enim res in actis perferri ad te certo scio, tuas autem ignoramus. Tanquam enim clausa Asia, sic nihil perferretur ad nos, præter rumores de oppresso Dolobello, satis illos quidem constantes, sed adhuc sine autore. Nos confectum bellum cum putaremus, repente à Lepido tuo in summam sollicitudinem adducti sumus. Itaq; persuade tibi, maximam Reipub. spem in te & in tui copii esse. Firmos omnino exercitus habemus, sed tamen ut omnia, ut spero, prospere procedant, multum interest te vivere. Exigua est enim spes Reipublicæ : nam nullum non libet dicere, sed quæcumq; est, ea despondetur anno consulatus tui. Vale.

W. B. P.
Opole

M. T. C.

M. T. C. Acilio Proc. S. P. D.

Fa. 13. 12.

Narratio

Lucius Manlius est Susis, is fuit Catinensis, sed est una cum reliquis Neapolitanis, civis Romanus factus, Decurioq; Neapoli. Erat enim adscriptus in id municipium, ante civitatem socijs & Latinis datam. Ejus frater Catina nuper mortuus est, nullam omnino arbitramur de ea hereditate controversiam eum habiturum. Et est hodie in bonis. Sed quando habet præterea negotia vetera in Sicilia sua, & hanc hereditatem fratrem, omnia ejus tibi commendo: Inprimis ipsum virum optimum, mihiq; familiarissimum, his studijs literarum, doctrinaq; prædum, quibus ego maxime delector. Peio igitur abs te, ut eum sive aderit, sive non venerit in Siciliam, in meis intimis, maximeq; necessarijs scias esse, atq; tractes, ut intelligat meam commendationem sibi magno adjumento fuisse. Vale.

M. T. C. Cic. F. Tironi humaniss.
& opt. S. P. D.

Fa. 16. 7.

A Narratione orditur.

Vide quanta in te sit suavitas, duas horas Thires fuimus. Xenomenes hospes tam te diligit, quam si vix esit tecum: Is omnia pollicitus est quæ tibi essent opus, facturum. Puto mihi placebat, si firmior esses, ut Leucadem deportares, ut sibi te planè confirmares. Videbis quid Curio, quid Lisoni quid Medico placeat. Volebam ad te

Mario

Marionem remittere, quem, cū meliusculè tibi esset, ad me mitteres, sed cogitavi unas literas Marionem afferre posse, me autem crebras expectare. Poteris igitur & facies, si me diligis, ut quotidie, sit Acastus in portu. Multi erunt: quibus rectè literas dare possis, qui ad me libenter perferent. Equidem Patras eundem neminem prætermittam. Ego enim spem tui diligenter curandi in Curio habeo, nihil potest fieri illo humanius, nihil nostri amantius. Et te totum trade, malo te paulo post valentem, quam statim imbecillum videre. Cura igitur nihil aliud, nisi ut tu valeas, cætera ego curabo. Etiam atq; etiam vale. Leucate proficiscens. Septimo Novemb.

M. T. C. Cicero & Fil.
Tironi S. P. D.

Fa. 16. 7.

Tertiam ad te hanc Epistolam scripsi eodem die magis instituti mei tenendi causa, qui nactus eram, cui darem, quæ quod haberem quid scriberem. Igitur illa: quantum me diligis, tantum adhibe in te diligentia: Ad tua innumera-bilia in officia, adde hoc, quod mihi erit gratissimum omnium, cum valetudinis rationem, ut spero, habueris, habeto etiam navigationis. In Italiam euntibus omnibus ad me literas dabis, ut ego eundem Patras neminem prætermitto. Cura te, mi Tiro, quando non contigit, ut simul navi-

B 3

gares,

garas, nihil est quod festines, nec quicquam cur-
res, nisi ut valeas, etiam atq; etiam Vale, VII.
Idus Novemb. Actio vesperti.

M. T. C. Tironi S. P. D.

Pa. 16. 12.

Narrati-
uncula.

Ego verè cupio te ad me venire, sed viam tibi
meo gravissime agrotasti, inedia, & purgati-
onibus & vi ipsius morbi consumptus es. Graves
solent offensiones esse ex gravibus morbis, si qua
culpa commissa est. Iam ad id biduum, quod fueris
in via, dum Cumanum veneris, accedent continuo
ad reddendum dies quinq;. Ego in formiano ad
tertium Calend. esse volo, ibite ut firmum offen-
dam, mi Tiro, effice. Literula mea sive nostræ tui
desiderio oblanguerunt. Hoc tamen Epistola, quam
Acastus attulit, oculos paululum sustulerunt. Pom-
pejus erat apud me, cum hac scribebam, hilare &
libenter ei cupiendi audire nostrâ dixi, sine te o-
mnia mea muta esse, tu musis nostris para, ut o-
peram reddas. Nostrâ ad diem dictam sient, docui
anim te, fides est ut propter quod haberet, Fac planè va-
leas, nos ad summum. Vale 14. Cal. Ianuar.

M. T. C. Curioni S. D.

ARGUMENTUM.

Pa. 2. 13.

Hæc epistola fuit scripta sub initiū
belli civilis: qua hortatur Curionem
iterum ad eas res perficiendas, de
quibus antea sæpè ad eū scripserat.

Epi-

Epistolarum genera multa esse non ignoras, sed
unum illud certissimum, cuius causa inventa
res ipsa est, ut certiores faceremus absentes, si
quid esset, quod eos scire, aut nostra aut ipsorum
interesseret. Huius generis literas à me perfecto non
expectas: domesticarum enim rerum tuarum ha-
bes & scriptores & unicos. In meis autem rebus
nihil est sanè novi. Reliqua sunt epistolarum ge-
nera duo quæ me magnopere delectant, unum fa-
miliare & jocosum, aliterum severum, & grave.
utro me minùs deceat, uti non intelligo: jocer ne
tecum per literas? civè me hercule non puto esse,
qui temporibus huius ridere possit: an gravius ali-
quid scribam? quid est quod posuit graviter à Ci-
cerone scribi ad Curionem, nisi de Republica. At
in hoc genere hac mea causa est, ut nequea quæ nūc
sentio, velim scribere. Quamobrem, quoniam mi-
hi nullum scribendi argumentum relictum est,
ut ar ea clausula quæ solco, teq; ad studium sum-
me laudis cohortabor. Est enim tibi gravis adver-
saria constituta, & parata incredibili quadam
expectatio, quam tu una re facillime vinces, it hoc
statueris quærū laudum gloriam adamari, qui-
bus artibus ea laudes comparantur, in ijs esse elab-
orandum. In hanc sententiam scriberem plura,
nisi te tua sponte satius incitatum esse considerem.
Et hoc quicquid attrigi, non feci inflammandi tui
causa, sed testificandi amoris mei. Vale.

Proposi-
tio.

Ratio.

Cōclusio

B A

M. T. C.

Fa. 13. 15.

Narratio

Petitio.

Lucio Titione Strabone, equite Romano in-
primis honesto & ornato familiarissimè utor,
Omnia mihi cum eo intercedunt jura summae ne-
cessitudinis. Huic in tua provincia pecuniam de-
bet P. Cornelius. Ea res à Volcatio, qui Roma-
jus dicit, rejecta in Galliam est. Peto à te hoc di-
ligentius quàm si mea res esset, quò est honestius
de amicorum pecunia laborare, quam de jura, ut
negotium consiciendum cures ipse, suscipias, tran-
sigas, operamq; des, quod tibi aequum, & rectum
videbitur, ut quam commodissima condicione li-
bertus Strabonis, qui ejus rei causa missus est,
negocia consiciat, ad numosq; perveniat. Id mihi
gratissimum erit, & tu ipse Luc. Titionem cogno-
scies amicitia tua dignissimum. Quod ut tibi cure
sit, ut omnia solent esse, quæ me velle scis, te vehe-
menter etiam atq; etiam rogo. Vale.

M. T. C. Fabio S. P. D.

ARGUMENTUM.

Consolatio brevis est, sumpta ex
commemoratione commodorum
& incommodorum fortunæ.

Fa. 5. 7.

Et si egomet, qui te consolari cupio, consolādu-
s ipse sum, propterea quod nullam rem gravius
jam diu tuli, quam incommodum tuum, tamen te
magnò

magnoperè non hortor solum, sed etiā pro amore
nostro rogo, atq; oro, te colligas, utrumq; prebe-
as, & qua conditione omnes homines, & quibus
temporibus nati simus, cogites. Plus tibi virtus
tua dedit, quàm fortuna abstulit, propterea quod
adeptus es, quod non multi homines navi, amissi-
si quod plurimi homines nobilissimi. Ea deniq;
videtur conditio impendere legum judiciorum,
temporum, ut optimè actum cum ea videatur es-
se, qui quàm levissima pena ab hac Republ. disces-
serit. Tu verò qui & fortunatus, & liberos habens.
& nos, ceterosq; necessitudine, benevolentia te-
cum conjunctissimos, quig; magnam facultatem
sis habiturus nobiscum & cum omnibus tui vi-
vendi, & cum unum sit judicium ex tam multis,
quod reprehendatur, una sententia atq; du-
bia potentia alicujus condonatum existimetur,
omnibus his de causis debes istam molestiam
quàm levissimè ferre. Meus animus erit in te li-
berosq; tuos semper, quem tu esse vis, & qui esse
debet. Vale.

M. T. C. Trebatio S. D.

ARGUMENTUM.

Gratulatio est, cui attrexit brevissimam
mam consolationem. Orditur au-
tem à narratione, Dolabellæ operā
prædicans. Quia Cicero conjunctus
fuit multis officiis illis, qui erant fa-
milia-

Fa. 6. 11.
Narratio
à Dola-
bellæ di-
ligentia.

B 5

miliarissimi Cefaris. Ideò multis confecit reditum. Initium est eleganter amplificatū collatione quadam.

Dolobellam antea tantummodo diligebam, obligatus ei nihil erat, neq; enim acciderat mihi opus esse. Et ille mihi debeat quod non defueram ejus periculis. Nunc tanto sum devinctus ejus beneficio, quod & ante in te, & hoc tempore in salute tua cumulatissimè mihi satisfecit, ut nemini plus debeam. Qua in re gratulor tibi ita vehementer, ut te quoq; mihi gratulari, quam gratias agere malim. Alterum non omnino desiderio, alterum verò facere poteris. Quod reliquum est, quando tibi virtus, & dignitas tua reditum ad tuos aperuit, est tue sapientie, magnitudinisq; animi, quod amiseris oblivisci, quid te superaveris cogitare, vives cum tuis, vives nobiscum, plus acquisivisti dignitatis, quam amisti rei familiaris, quæ iam n ipsa esset jucundior, si nulla esset Republ. Nestorius noster familiaris, ad me scripsit, te mihi maximas gratias agere. Hac predicatio tua mihi valde grata est, eaq; te uti facile patior, cum apud alios, tum me hercule apud Syronem nostrum amicum: quæ enim fecimus, ea prudentissimo cuiq; maxime probata esse volumus. Te cupio videre quam primum. Vale.

M. T. C. Trebatio S. P. D.

Chry-

Chrysippus Vedius Cyri archibetli libertas fecit, ut te non immemor em putarem mei, salutem enim mihi tuis verbis nunciavit. Valde jam laetus es qui gravere literas ad me dare homini præsertim prope domestico. Quod si scribere obligus es minus multum jam te advocate causa cadet. Sin nostri oblitus es, dabo operam, ut istuc veniam ante, quam plane ex animo tuo effluo. Sin æstivorum timor te debilitat, aliquid excogita, ut fecisti de Britannia. Illud quidem per libenter audivi ex eodem Chrysipo, te esse Cefaris familiarem, sed me hercule mallem, id quod erat equius, de tuis rebus ex tuis literis quam sepius cognoscere, quod certe ita fieret, si tu maluisses benevolentia quam litium iura perdiscere. Sed hæc jocari sumus, & tuo more & nonnihil etiam nostro. Te valde amamus, nosq; à te amatum volumus, tum ut jam confidimus, Vale.

M. T. C. C. Cassio S. P. D.

ARGUMENTUM.

Narratio de perfidia Lepidi, & addit adhortationem, ut pergat Rempublicam fortiter defendere.

Cælus affini tui Lepidi summamq; levitatem, & inconstantiam ex actû, quæ ad te missi certis scio, cognoscere te arbitror. Itaq; nos confecto bello, ut arbitramur, renovatum bellum gerimus,

Item q.

spemq; omnem in D. Bruto & Planco habemus. verum queri, in te & in meo Bruto, non solum ad praesens perfugium, si quod noim, adversi qui acciderit, sed etiam ad confirmationem perpetui libertati. Nos hic de Dolabella audiamus, qui vellemus, sed certos autores non habeamus. Iam quidem magnum hominem, praesenti iudicio & reliqui temporis expectatione scio esse. Hoc tibi proposito fac, ut ad summa contendas. Nihil est tantum quod non populus Romanus a te perfici, atq; obtineri posse iudicet. Vale.

Fa. 10. 27.
Reprehensio
expansionis
simulata in
commodis.

Epilogus
constans
brevis ad
hortationem.

M. T. C. Marco Lepido S. P. D.

Quod mihi pro mea summa ergo te benevolentia magna cura est, ut quam amplissimam dignitate sis, molestè tui, te Senatus gratias agisse, cum esses ab eo ordine ornatu summis honoribus. Paci inter cives conciliande te cupidus esse lator. Pacem eam si a servitute sejungu, Consules & Reipub. & dignitati tuae, sinistra perditum hominem in possessionem impotentissimae dominationis restituta est, hoc animo scio omnes facere nos, ut mortem servituti anteponant. Itaque sapientius, meo quidem iudicio facies, si te in istam pacificationem non interpones, quae neque Senatus, neque populo neque cuiquam bono probatur. Sed haec audies ex alio, aut certior sis literis. Tu pro tua prudentia, quid optimum factum sit, videbis. Vale.

M. T. C. Cn. Planco Imp. Conf. Desig.
S. P. D.

ARGUMENTUM.

Excusatio, quare non venerit in Fa. 19. 2.

Senatum, cum studiis amicorum opus haberet Plancus, ad consequendum consulatum, nec dixerit sententiam.

Meum studium honori tuo non defuisset pro necessitudine nostra, si autem tanto in Senatu, ut honestè venire potuissem. Sed ne sine periculo quisquam libere de Reipubl. sentiens, versari potest in summa impunitate gladiato: um, nec nostra dignitatis videtur esse, ibi sententiam de Reipubl. dicere, ubi me & melius & proprius audiant armati, quam Senatores. Quapropter in privatis rebus nullum neque officium, neque studium meum desiderabis, nec in publicis quidem si quid erit, in quo interesse necesse sit, nunquam deero, nec cum periculo quidem meo dignitati tuae. In his autem rebus, quae nihilominus, ut ego absim, consci possunt, peto à te, ut mei rationem habere velis, & salutis, & dignitatis meae. Vale.

M. C. Papyrio Pato S. D.

ARGUMENTUM.

Scripserat Patus Ciceroni praedictanti lautas familiarium suorum mentes

Fa. 19.

fas. Balbum tenui contentum fuisse. Cicero joco sic accepit, ac si Pærus i-
deo scripserit, ne quid lautum à se
expeteret Cicero.

Icto fa-
nartati-
uncula.

T Amen à malitia nō discedis, tenuiculo appa-
ratu significas Balbum fuisse contentum. Hoc
videris dicere: cum reges sint tam continentes,
multo magis consulares esse oportere, nescis me ab
illo omnia expiscatum rectē enim à porta domum
meam venisse, neq; hoc adimor, quod non ad tuā
potius, sed illud quod nec ad suam. Ego autem tri-
bus primis verbis, quid noster Pærus? At ille adju-
rans nusquam se unquam libentius. Hoc si verbis
affectus es, aureis ad te offeram non minus ele-
ganteis. Sin autem obsonio petō à te, ne plures es-
se Balbos, quam disertos putes. Me quotidie ali-
ud ex alio impedit. Sed se me expediero, ut in ista
loca venire possim, non committam ut te serio à
me certiozem factam putes. Vale.

C Trebonius M. T. C. S. D.

Fa. 12. 16.
Epistola
gratula-
torium.

S I vales, benē est, ego quidē valeo. Athenas ve-
ni ad xi. Cal. iun. atq; tibi quod maxime opta-
bā vidi filium tuū deditū optimis studiis summāq;
modestia fama. Qua ex re quantam voluptatē
ceperim scire potes, etiam me tacente. Non enim
nesci quanti te faciam, & quā pro nostro veter-
rimo, verissimōq; amore omnib; tuis etia minimis
commodis non modo tanto bono gaudeam. Noli

putar

putare mihi Cicero, me hoc auribus tuis dare. Nihil
adollescente tuo atq; a deo nostro (nihil enim mihi
à te potest esse si junctum) aut amabilius omnibus
ijs, qui Athenis sunt, est, aut si adiosius earum ar-
tium quas tu maxime amas, hoc est, optimarum.
Itaq; tibi, quod fere facere possum libenter quoq;
gratulor, nec minus etiam nobis, quod eum quem
necesse erat diligere, qualiscunq; esset, talem ha-
beremus, ut libenter quoq; diligamus. Qui cum mi-
hi in sermone injecisset, se velle Asiam visitare, nō
modo irritatim, sed etiam rogatus est à me, ut id
potissimum nobis obtinentibus provinciam f. ce-
ret. Cui nos & charitate & amore, tuum officium
prestituros, non debes dubitare. Illud quoq; erit
nobis cura, ut Cratippus uno cum eō sit, ne putes
in Asia seriatum illum ab ijs studiis, in quā tua co-
hortatione incitatur, futurum. Nam illum para-
tum ut video & ingressum pleno gradu cohorta-
ri non in termitteremus quo in d. es longius discenda
exercendoq; se procedat. Vos quid egeritis in Re-
publ. cum has literas dābam, non sciebam. Audie-
bam turbulenta, quā scilicet cupio esse falsa, ut a-
liquando otiosa libertate fruamur, quod vel mi-
nimē adhuc mihi contigit. Ego iam nactus in na-
vigatōne nostrā pusillum laxamenti, concinnavi
tibi munusculum ex institutis meo, & dictum cum
magno nostro honore à te dictum conclusi, ubi
infra subscripsi. In quibus versiculis, si tibi quia
busdam

Id est pe-
culanti-
or.

busdam verbis ἀποκρίσεις & videbar, turpi-
tudo persona ejus, in quam liberius invehimur
nos vindicabit. Ignoscet etiam iracundia nostra,
qua justa est, in ejusmodi & homines & cives.
Deinde quid magis hoc Lucio licuerit assumere
liberitatis, quam nobis cum etiam si odio par fue-
rit in eos quos laesit tamen certe non magis dignos
habuerit, in quos tanta libertate verborum in-
curreret. Tu, si quae mihi pollicitus es, adjunges me
quamprimum ad tuos sermones. Namque illud
non dubito, quin si quid de interitu Caesaris scri-
bas, non patiari me minimam partem, & res &
amoris tui ferre. Vale & matrem meam tibi
commendatos habet. S. Cal. Iunius Athenis.

Cicero Curio S. D.

Fa. 7. 32.

Facile perspexi ex tuis literis, quod semper stu-
dus & me a te plurimi fieri, & te intelligere,
quam mihi charus esses. Quod quando uterque no-
strum consecutus est, reliquum est, ut officiis cer-
temus inter nos, quibus aequo animo vel vincam
te, vel vincar abs te. Ad Acilium non fuisse necesse
meas dari literas facile patior; Sulpicii tibi ope-
ra, intelligo ex tuis literis, non multum opus fuisse
propter res tuas ita contractas, ut quemadmodum
scribis, nec caput, nec pedes, equidem vellem uti pe-
des haberes, ut aliquando rides. Vides enim ex-
aruisse jam veterem urbanitatem ut Pompei noster suo
jure possit dicere, nisi quos pauci retineamus glo-

riam

riam antiquam Atticam: ergo et tibi, nos ei succe-
damus. Veni igitur quae, ne tantum semen ur-
banitatis una cum Repub. intereat. Vale.

M. T. C. Acilio Proc. S. P. D.

Commendata est Epistola

In Halesina civitate tam laeta quam nobili, con-
iunctissimos habeo, & hospitio & familiaritate
M. & C. Clodios Archagatum, & Philonem. Sed
vereor, ne, quia compluribus tibi praecipue com-
mendo, ex aequo videat ambitione quadam com-
mendationes meas. Quanquam a te quidem cu-
mulate satis fiet, & mihi & meis omnibus. Sed
velim sic existimes, hanc familiam & hos mihi
maxime esse conjunctos vetustate, officiis, bene-
volentia. Quamobrem peto a te majorem in mo-
dum, ut his omnibus in rebus, quantum tua di-
gnitas fidesque patietur commodes. Id si feceris,
erit mihi vehementissime gratum. Vale.

M. T. C. Acilio Proc. S. P. D.

Fa. 13. 31.

CNeo Ottacilio Nasone utor familiarissime
prorsus, ut illius ordinis nullo familiarius.
Nam & humanitate ejus, & probitate in consue-
tutine quotidiana magnopere delector. Nihil jam
opus est expectare te, quibus eam verbis tibi com-
mendem, quo sic utor, ut scripsi. Habet is in pro-
vincia tua, negotia, quae procurant liberti, Hila-
rio, Antigono, Demosthenes, quos tibi, negotiaque
omnia Nasoni, non secus commendo, ac si mea es-
sent. Gratissimum mihi feceris si intellexero hac

Narratio

C

mea

Petitio. meam commendationem magnam apud te pondus habuisse.

M. C. T. Acilio Proc. S. P. D.

Att. 13. 35. **A**vicum mihi hospitium est cum Lyone, Lysonis filio Libroni, valdeq; ab eo observor, cognoviq; dignum & patre, & avo. Est enim nobilissima familia. Quapropter commendo tibi majorem in modum, rem domumq; ejus, magnosq; opes à te peto iures, ut intelligat, meam commendationem maximo sibi apud te, & adjumento & ornamento fuisse. Vale.

M. T. C. Acilio Proc. S. P. D.

Fa. 13. 56. **C**ajus avianus Philoxenus antiquus est hospes meus, & prater hospitium, valde etiam familiaris, quem Cæsar meo beneficio in novocomensis retulit. Nomen autem, Aviani secutus est, quod homine nullo plus est usus, quam

Narratio Flacco Aviano meo, quem idmodum scire arbitror familiarissimo. Qua ego omnia collegi ut intelligeres non vulgarem esse commendationem hanc meam. Peto abs te, ut omnibus rebus,

Petitio. quod sine molestia tua facere possis ei commodes, habeasq; in numero tuorum, perficiasq; ut intelligas has literas meas magno sibi usui fuisse, Erit id mihi majorem in modum gratum, Vale.

Att. 11. 15.

Cicero Planeo Imp. Conf. Desig.
S. P. D.

ARGU

ARGUMENTUM.

Narratio in qua commemorat suum studium in agenda dignitate Planci.

Ut primum potestas data est augenda dignitatis tua, nihil pratermisi, in te ornando quod positum esset, aut in premio virtutis, aut in honore verborum, id ex ipso senatus consulto poterim cognoscere: ita enim est perscriptum, ut à me descripto dicta sententia est, quam senatus frequens secutus est summo studio magnosq; consensu. Ego quanquam ex tuis literis, quas mihi misisti, perspexeram te magis iudicio bonorum, quam insignibus gloriæ delictari, tamen considerandum nobis existimavi etiam si tu nihil postulares quantum tibi à Republ. deberetur. Tu contexes, extrema cum primis. Qui enim M. Antonium oppresserit, is bellum consecerit. Itaq; Homerus nō Aiace, nec Achillem, sed Vlyssēm appellavit πολίτηγον.

M. T. C. C. Cassio S. P. D.

Qui statum rerum fuerit cum, cum has literas dedi, scire poteris ex C. Titio Strabone viro bono & optimè de Republica sentiente. Nam quid dicā cupidissimo tui, qui domo & fortunâ relictis ad te potissimū profectus sit? Itaq; eum tibi ne commendo quidē, advetus ipsius ad te satis

C 1

CHM

Obliqua
adhortatio id est, expugnatore urbis.

Att. 12. 6
Narratio
Commendatio.

Ratio.

tum commendabit. Tu velim sic existimes tibi;
persuadeas omne perfugium bonorum in te
Bruto esse positum: si, quod nolum, aduersi quid
euenierit. Res, cum hæc scribebam, erat in extre-
mum deducta discrimen, Brutus enim M. Titine
vix iam sustinebat. Qui si conservatus erit, vi-
cimus: si (quod Dionē avertant) oppressus
ibi erit, omnium hominum habebis, tantumq;
apparatum quanto opus est ad universam Rempubl.
recuperandam. vale.

M. T. C. Cornificio Collegæ S.

Capit
benevo-
lentia ex
predica-
tione of-
ficii sui.

GRATA mihi est vehementer memoria nostræ
tua, quam significasti literis, quam ut con-
servare non quod de tua constantia dubitarem,
sed quia mos est ita rogandi, rogo. Ex Syria nobis
rumultuosiora quædam nuntiata sunt, quæ quia
tibi sunt propiora, quæ nobis, tua me causa ma-
gis movent quam mea. Romæ summum ocium est,
sed ita, ut magis salubre aliquod & honestum ne-
gotium quod spero fore, quia video id curæ esse
Cæsari. Me scito, dum absis, quasi occasionem
quandam licentiam natum: scribere audacius,
& cetera quidem fortasse, quæ etiam tu conceder-
es. Sed proxime scripsi de optimo genere dicendi
in quo sæpe suspicatus sum te à iudicio nostro, sic
scilicet ut doctum hominem à non indocto, pau-
lulum disidere. Huic tu Libro maxime velim,

ex

ex animo: Si minus gratie causa suffragere,
Dicam tuis, ut eum, si velint describant, ad
teq; mittant. Puto enim etiam si rem minus pro-
babis, tamen ista solitudine, quicquid à me pro-
fectum sit, iucundum tibi fore. Quod mihi exi-
stimationem tuam, dignitatemq; commendas, fa-
cis tu quidem omnium more. Sed velim sic exi-
stimes me cum amori, quem inter nos multum ef-
se intelligam, plurimum tribuam, tum de summo
ingenio, & de optimis tui studiis, & de spe am-
plissima dignitatu, ita iudicare, ut neminem ti-
bi ante ponam, comparem paucos. Vale.

M. T. C. Qu. Termo Propræt.

S. P. D.

Cum mihi multe grata sūt, quæ tu adductus Fa. 13. 54.
me commendatione fecisti, tum imprimis,
quod M. Marcium, amici atq; interpretis mei si-
lium liberalissime tractasti. Venit enim Lao-
diceam & tibi apud me, mihiq; propter te gratias
maximas egit. Quare quod reliquum est, à te pe-
to, quando arduos homines beneficium pon-
nis, ut eo libentius his commodas, operamq; des,
quo ad fides tua patietur, ut sorus adolescentis
rea ne fiat. Ego cum antea studiose comendabam
Marcium, tum multo nunc studiosius, quod in
longa apparitione singularem & prope incredi-
bilem Patri Marcii fidem, abstinentiam, mo-
destiamq; cognovi. Vale.

C 3

LIBER

LIBER II. EPIST.

Ad Attic. lib. 3. Epist. 28.

Att. 3. 23. **E**X tuis literis, & ex re ipsa nos funditus per-
rūsse video. Te oro, ut quibus in rebus mei
tuis indigebunt, nostris miseris ne desis. Ego te
ut scribis, citò videbo, plura non scribo, cura ut
valeas.

M. T. C. T. P. Attico S. D.

Att. 3. 21. **T**Riginta dies erant ipsi, quum dabam has li-
teras per quos nullas à vobis acceperam mi-
hi autē erat in animo juri, ut antea ad te scripsi,
ire in Epeirū, & ibi omnem causam potissimum
expectare. Te oro, ut si quid erit, quod perspicias
quancūq; in partem, quam plenissime ad me
scribas, & meo nomine, ut scribi literas, quibus
putabis opus esse, ut des vale. Calend. Novemb.

M. T. C. T. P. Bruto S. P.

Att. 3. 21. **E**GO quod per Thessaliam si irem in Epeirum
per diu nihil eram auditurus, & quod me
studiosus habeo Dyrrachinos, adeos perrexi,
cum illa superiora Thessalonica scripissē, inde
enim ad te me convertam, faciam ut scias tuq;
ad me velim omnia quam diligentissime cujus-
modi sunt scribas. Ego aut jam rem, aut ne spem
quidem expecto. Vale. 6. Cal. Decemb.

M. T. C.

S E C U N D U S

36

M. T. C. T. P. Attico S.

Cum antea maxime nostra interesse arbitra-
bar, te esse nobiscum: tum vero, ut legi ro-
gationem, intellexi ad iter, quod constitui nihil
mihi optatius cadere posse, quam ut me quam-
primum consequare, ut cum ex Italia profecti
essēmus, siue per Epeirum iter esset faciendum,
tuo tuorumq; praesidio uteremur, siue aliud quid
agendum esset, certum consilium de tua senten-
tia capere possimus. Quamobrem te oro, des
operam, ut me statim consequare, facilius potes,
quoniam de provincia Macedonia perlata lex
est. Pluribus verbis tecum agerem, nisi pro me
aliud ad te res ipsa loqueretur. Vale.

M. T. C. T. P. Attico S.

Iteris nostri causa fuit quod non habeam lo-
cum ubi pro meo iure diutius esse possem, quam
in fundo Sicca praesertim nondum rogatione
correcta, & simul intelligebam, ex eo loco si iter
haberem, posse me Brundisium referre: sine te
autem non esse nobis alias partes tentandas,
propter Antonium. Nunc ut ad te antea scripsi, si
ad nos veneris, consilium totius rei capiemus: iter
esse molestum scio, sed tota calamitas omnes
molestias habet. Plura scribere non possum, ita
sum animo percusso & abjecto. Cura ut valeas.
Dat. Iduum Naryci Locridi.

C 4

M. T. C.

LIBER
M. T. C. P. Attico. S.

Att. 3. 8. **V**tinam illum diem videam, quā tibi agam gratias quod me vivere coegisti. Adhuc equidem valde me periet, sed te oro, ut ad me Vibonem statim venias, quō ego multū de causis converti iter meum, sed eo si veneris de toto itinere ac fuga mea consilium capere potero? si idem non feceris, mirabor sed confido te esse omnino facturum, Vale.

M. T. C. T. P. Attico S.

Terentia tibi & sepe, & maximas gratias agit id est mihi gratissimū, ego enim vivo miserimus, & maximo dolore conficior. Ad te quid scribam nescio. Si enim es. Romae, me affligi nō potes, sin es in via, cū eris me assecutus, coram agemus, quae erūt agenda. Tantum te oro, ut quoniam me ipsū semper amasti, eodē amore sis. Ego n. idem sum, Inimici mei me a mihi, non me ipsū ademunt: Cura ut valeas 8. Id April. Thuri.

M. T. C. T. P. Attico S.

Att. 53. 6. **N**on fuerat mihi dubiū, quin te Tarenti aut Brundisij visurus essem, idq. ad multa pertinuit mea & ut in Epeiro confisteremus, & de reliquis rebus tuo consilio uteremur, quoniam id nō contigit, erit hoc quoq. in magno numero nostrorū malorū. Nobis iter est in Asiam, maxime Cyzicum. Tibi meos commendo, me vix misereq. sustentor. Vale. Dat. 14. Calend. Maij Tarenti.

M. F. C.

SECUNDUS.
M. T. C. P. Attico S. D.

Att. 3. 16. **P**ost tuum a me discessum literae mihi Romae allatae sunt, ex quibus prospicio, nobis in hac calamitate tabescendū esse, neq. enim [sed bonā in partē accipies] si ulla spes salutis nostrae subesset, tu pro tuo amore in me discessisses. Sed ne ingrati, aut me omnia velle nobiscum unā interire videamus, hoc omitto. Illud abs te peto, des operam, illud quod mihi affirmasti, ut te ante Calendas Ianuarij ubicunq. erimus, sis.

M. T. C. T. P. Attico S.

Att. 3. 16. **T**orum iter mihi incertum facit expectatio literarum tuarum Cal. Sext. datarum, nō aliud aliquid. Si spes erit, Epeirum, sin minus Cyzicum, aut aliud quid sequemur. Tuae quidem literae, quo sapius a me leguntur, hoc spem faciunt mihi minorem, quam cum lectae sunt, Tū id quod attulerūt, ad spem informant, ut facile appareat te & consolationi servire, & veritati. Idq. te rogo planē, ut ad me, quae sū, ut erunt, quae putabis, ita scribas, Vale. Datum 12. Calend. Sept.

M. T. C. T. P. Attico S.

Att. 5. 18. **E**xpectationem nobis non parvam attuleras cū scriperas, Varronē tibi pro amicitia cōfirmasse, causam nostram Pompeiū certe suscepturum, & simul ac a Cesare ei litera, quas expectaret, remissae essent, anteriorem etiam daturum. Vtrum id

C 5

id nihil fuit? an adversata sunt Caesaris literae?
an est aliquid in spe? etiam illud scripseras, eun-
dem secundum comita dixisse. Fac si fides, quan-
tus in malum jaceam & si putas esse humanitati
tuae, me fac de tota causa nostra certiore. Nam
Quintus Prator homo mirus, qui me tam valde
amat, omnia mihi spe plena, metuens credo de-
fectionem animi mei, tua autem litera sunt va-
ria, neq; enim me desperare vult, nec temere spera-
re. Fac obsecro te, ut omnia quae à te profici-
possunt, sciamus.

M. T. C. T. P. Attico S.

Att. II.

ME & tua litera & quidem boni nuntij, non
optimi tamen autoribus, & expectatio ve-
strarum literarum, & quod tibi ita placuerat, ad-
huc Thessalonica tenebant. Si accepero literas
quas expecto spes erit ea, quae rumoribus offere-
batur, ad te me conferam, si non erit, faciam te
certiorem, quid egerim. Tu me, ut facias, opere,
consilio, gratia, juva. Consolari jam desine, ob-
jurgare vero noli, quod cum facis, ut ego tuum
amorem & dolorem desidero, quem ita affectum
mea arumna esse arbitror, ut te ipsum consolari
nemo possit. Quintum fratrem optimum huma-
nissimumq; sustenta. Ad me, obsecro te ut omnia
certo perscribas. Vale Dat. 4. Calend. Quintil.

M. T. C. T. P. Attico S.

Att. 3. 4.

Miseria nostra potius velim, quam inconstancia
tribuas, quod à Vibone quo te arcegebamus
subito

subito discessimus. allata est enim nobis rogatio
de pernicie mea: in qua, quod confectum esse au-
diveramus, erat huiusmodi ut mihi ultra qua-
draginta millia liceret esse. Illo quum pervenire
non liceret, statim iter Brundisium versus con-
tulit à se diem rogationis. Ne & Sica, apud quem
eram perires, & quod militia esse non licebat.
Nunc tu propera, ut nos consequare si modo, re-
cipiemur. Adhuc invitamur benignè sed quod
super est timemus. Me mi Pomponi, valde peni-
tet vivere, quae in re tu apud me plurimum va-
luisti. Sed haec coram fac modo, ut venias. Vale.

M. T. C. T. P. Attico S.

ASium Quinto suavissimo fratri obtrigisse au-
disti, non enim dubito, quin celerius tibi hoc
rumor, quam ullius nostrum litera nunciarint.
Nunc quoniam & laudi avidissimi semper fui-
mus & prae ceteros philædæque & sumus &
habemus, & multorum odia, atq; inimicitias Rei-
publ. causa suscepimus, παντοίως αετνε μινύ-
σσο. Curaq; & effice, ut ab omnibus & laudemur
& amemur. His de rebus plura ad te in ea episto-
la scribam, quam ipsi Quinto dabo. Tu velim me
certiorem facias, quid de meo mandatu egeris,
atq; etiam, quid de tuo negotio. Nam ut Brūdu-
sum profectus es, nulla mihi abs te sunt red dita.
Valde aveo scire, quid agas Idibus. Martij. Vale.

Fa. 13. 39

Id est a-
matores
Græcarum
literarum.
Id est o-
mnis vir-
tutis me-
mor esto

M. T. C.

Att. 2. 10.

Idest, incongruum est videri.

Volo ames constantiam meam, ludos Antij spectare non placet: Est enim ὑπόσδαινον εἶναι velim vitare omnium deliciarum suspensionem, repente ἀναφύεσθαι, nō solū delicatas, sed etiā inepte peregrinantem. Quare usq; ad Non. Majas te in Formiano expectabo. Nūc fac ut sciam quod die te visuri sumus. Ab Appij foro hora quarta, dederam aliam paulō antea tribz tabernis, Vale.

M. T. C. T. P. Attico. S.

Att. 2. 11.

Narro tibi, pline relegatus mihi videor, posteaquam in Formiano sum. Dies enim nullus erat Antonij cum essem, quo die nō melius scirem Roma quid ageretur, quam ij, qui erant Romae. Etenim literae tuae non solum quia Romae sed etiam quid in Repub. neq; solum quid fieret, verum etiam quid futurū esset indicabant. Nunc nisi quid ex praetereunte via ore exceptum est, scire nihil possumus. Quare quanquam jam te ipsum expecto, tamen isti puero, quem ad me statim jussi recurrere, da ponderosam aliquam epistolam plenam omnium non modo actorum, sed etiam opinionum tuarum, ac dic quo Romae sis exiturus cura ut sciam. Nos in Formiano esse volumus usq; ad pridie Non. Majas, eo si ante eam diem non veneris, Roma te fortasse videbo, nam Appinum quid te invitem? Hactenus cura ut Valeas.

M. T. C.

Att. 3. 13.

Quod ad te scripseram, me in Epeiro futurū posteaquam extenuari spem nostrā, & evanescere vidi, mutavi consilium, nec me Thessaloniae commovi, ubi esse constituerā, quod aliquid ad me de eo scriberes. Quo proximis literis speras fore, ut secundum comitia aliquid de nobis in Senatu ageretur id tibi Pōpejū dixisse. Quā de re quoniā comitia habitasunt, tuq; nil ad me scribis perinde habeo, ac si scripsisses nil esse, meq; temporis non longinquē ductum esse, molestē feram. Quem autem modum te videre scripseras qui nobis utilis ferē videtur, cum nunciant, qui veniunt nullū fore. In. Tr. Pl. D. s. reliqua spes est, quam si expectare nō erit quod putes me causae meae, ac voluntati meorū defuisse. Quod me sepe accusas, cur hunc meum casum tam graviter feram, debes ignorare, cū ita me afflictū videas, ut nomine unquam nec videri, nec audieris. Nam quod scribis te audire, me etiam mentis errore ex dolore affici, mihi vero mens integra est. Atq; utinam tam in periculo fuisset, cū ego ijs qui mihi salutem meam carissimam arbitrabar, inimicissimis crudelissimis jussus sum, qui ut me paulū inclinari timore viderūt, sic impulerūt, ut omni suo scelere & perfidia abuterentur ad exiliū meū. Nunc quoniam jam est Cyzicum nobis eundum, quo rarius ad me literae perferentur, hoc velim diligentius omnia, quae putabū me scire opus esse per

LIBER

per. Quintum fratrem meum fac diligas, quem ego miser si incolumen relinquo, non me totum perijisse arbitror. Vale. Non. Sextil.

M. T. C. T. P. Attico S.

Att. 3. 4. **E**Xtuis literis plenus sum expectatione de Pompejo, quidnam de nobis velit aut ostendat. Comitia enim credo esse habita. Quibus absolutis scribis illi placuisse agi de nobis. Si tibi stultus esse videor, quod sperem facio tuo jussu, & scio te me in epistolis potius & meas spes solitum esse remorari. Nunc velim mihi plane perscribas, quod videam. Scio nos nostrum multum peccatis in hanc arumnam incidisse, eas si qui casus ex parte correxerint, minus molestè feremus nos vixisse, & adhuc vivere. Ego propter via celeritatem, & quotidianam expectationem rerum novarum non commovi me adhuc Thessalonica, sed jam extrudimur non à Plinio [nam is quidem retinet] verum ab ipso loco minime apposito ad tolerandam in tanto luctu calamitatem. In Epeirum igitur ut scripseram nunc quod subiti mihi adversi nuncij venerant, & literæ quare nihil esset quam proximè Italiam esse. Ilinc si aliquid à comitijs audierimus nos in Asiam convertemus, neq; adhuc stabat, quod potissimum sed scias. Vale 12. Calend. Sex. Th.

M. T. C. T. P. Attico S.

Att. 4. 3. **N**estorius noster me per literas fecit certum rem de Roma ad VII. Idus Maij Putat profectum esse tardius, quam dixerat, quod minus valuisse. Si jam melius vales, vehementer

SECUNDUS

gaudeo. Velim domum ad tuos scribas, ut mihi tui libri pateant non secus ac si ipse adesses, cum ceteri, cum Varronis. Est enim mihi, utendi quibuslibet rebus ex ijs libris ad eos quos in manibus habeo, quos ut spero, tibi valde probabo. Velim, si quod forte novi habes maximè à Qu. Fratre, deinde à C. Casare & si quid de comitijs de Rep. forte (soles enim in hac festiva odorari) conscribas ad me. Sanhil habebis, tamen scribas aliquid. Nunquam n. mihi tua Epistola, aut intempestiva aut loquax visa est. Maxime à te rogo, rebus tuis totog; itinere ex sententia confecto, nos quam primum revisas. Dionysium jube salvere. Cura ut vales.

M. T. C. T. P. Attico S.

AD Quintum Idum Maij veni in Trebulanum ad Pontium, ibi mihi tue literæ binæ sunt tertio abs te die, eodem autem ex Pompeiano Philotimo dedisti ad te literas, ne vere nunc orat sanè quid scriberem. Quid de Repub. rumoris scribere quaeso. In oppidis n. summum video timorem sed multa mentia, qui de ijs cogites & quid scire velim. Ad quas literas tibi rescribi velis nescio. Nullas enim adhuc acceperam, præter quas mihi binæ semel in Trebulano redditæ sunt, quarum alteræ editū Publij Licini habebant: erant autem Nonis Maij datæ, aliæ scriptæ ad meas Miturnens. Quam vercor, ne quid apud autotegon in ijs quas non accipi, quibus rescribi vis. Apud Lentulum ponam &

Att. 4. 3.

Id est serium magis.

L I B E R.

tecum in gratiam. Dionysius nobis cordi est. Necanus tuus operā mihi dat egregiam. Iam deest quod scribam, licet Beneventi cognabam, hoc de nostra continentia & diligentia esse satis, facim⁹ satis L. Pontio. Ex Trebulano ad V. Idus May⁹.

M. T. C. T. P. Attico. S.

Att. 5. 6. **T**arentum veni ad XV. Cal. Iun. quod Pontinum statuerā expectare: Commodissimū duxi dies eos, quoad ille veniret, cum Pompejo consumere, cog. magis quod ei gratum esse id videbam, quin etiam a me petierat, ut secū & apud se essent quotidie, quod concessi libenter: multos enim ejus præclaros de Repub. sermones accipiam, insternar etiam consilij idoneis ad hoc nostrū negotium, sed abs te brevior jam scribendo incipio fieri, dabitans Romanensis, an jam profectus, quod tamē quoad ignorabo scribam aliquid potius, quam committam, ut ibi quam possint reddi a me literæ, non reddantur. Nec tamen jā habeo quod aut mandem tibi aut narrem. Mandavi omnia quidem quæ tu ut polliceri, exhauries: narrabo cum aliquid habeo novi. Illud tamē definiam, dum te adesse putabo, de Caesaris nomine rogare, ut profectum rel quas. Avidē expecto tuas literas, & maxime, ut norim tempus profectiois tue. Vale.

T. P. Attico.

Att. 7. 4. **D**ionysium flagrantē desiderio tui, nisi ad te nec me hercule aequo animo, sed fuit cōcedē dum

S E C U N D U S.

dum. Quem quidē cognovi, cum doctum, (quod mihi antea erat notum) cum sanctum, plenum officij studiosum, etiam mea laudis, fugi hominū, ac ne libertinum laudare videar, planē virum bonum Pompejum vidi III. Idus Decemb. fuimus una horas duos fortasse: magna latitia mihi visus est affici meo adventu de triumpho hortari, suscipere partē suas, movere, ne ante in senatum accederem, quam rem confecissem, ne dicendis sententijs aliquem Tribunū alienarum. Quod quaris in hoc judicio & officio sermonis nihil potuit esse prolixius. De Republ. autem ita mecum locutus est, quasi non rubium bellum haberemus, nihil ad spem concordia plane illum abs se alienatum cum ante intelligeret tum verā proximē indicasse, venisse Hircum a Cesare, qui esset illi familiarissimus, ad se non accessisse: & cum ille ad XII. Idus Dec. vespere venisset, Balbus de eorū re constituisse ad VII. Iduum ad Scipionem ante lucem venisse: multa de nocte profectum esse ad Caesarem: hoc illi ex angustis & videbatur esse alienationis. Quid multa? nihil aliud me consolatur, nisi quod illum, cui etiam inimicia alterum consolatum, fortuna summam potentiam dederant non arbitror fore tam amē tem, ut hæc in discrimen adducat, quod si revere ceperit, ne ego multa timeo, quæ non audeo scribere: ut nunc est, ad IV. Non, Ianuar. ad urbem cogito. Vale.

D

T. P.

LIBER

T. P. Attico S.

Att. 7. 6. **P**lane deest quod ad te scribam: nota omnia tibi sunt: nec ipse habeo à te quid expecte. Tantum igitur illum nostrum solenne servemus, ut ne quem istuc euntem sine literis dimittam. De Re pub. valde timo, ne adhuc fere juveni, qui non concedendum putaret. Caesari, quod postulare potius quam depugnandum. Est illa quidem impudens postulatio, opinione valentior. Cur autem nunc primum ei resistamus: ou γὰρ ἄν τὸ δὲ ἡμεῖς εἴποιτο καὶ οὐκ, quam cum quinquennali prorogabimus, aut cum, ut absentiis ratio haberetur, serēbamus, nisi forte hac illi tum arma dedimus, ut nunc cum bene parato pugnaremus. Dicū: quid tu igitur senturus es? non idem, quod dicturus? sentiam enim omnia facienda, ne armis deceretur? Dicam idem quod Pompejus, neq. id faciam humili animo. Sed rursum hoc per magnum Reipub. malum est, & quodammodo mihi praeter ceteros, non rectum, me in tantis rebus à Pompejo dissidere. Vale.

C. P. Acilio S.

Att. 7. 9. **S**ubitò consilium cepi ut antequam liceret, exirem, ne qui conspectus fieret, aut sermo, licetoribus praesertim laearetis. De re quo neq. hercule quid agam, nec acturus quisim scio, ita sum perturbatus temeritate nostri amentissimi consilij. Tibi verò quid svadeam, enjus ipse consilium

SECUNDUS.

filium expecto? Cneus noster, quid consilij ceperit capiatve, nescio adhuc in oppido coarctatus, & stupent omnes. Si in Italia consisset, erimus una: sin cedit consilij res est. Adhuc certe, nisi ego insano, stultè omnia & incautè. Tu quaso ad me crebro scribe, vel quod in bulcam veneris, Vale.

M. T. C. T. P. Attico S. D.

Att. 7. 180. **N**ihil habeo quod ad te scribam, quin etiam eam epistolam, quam eram elucubratus, ad te non dedi: erat enim plena spei bona, quod & Curionis voluntatem auderem, & illum conditionibus usurum putabam, praesertim suae. Ecce tibi IV. Nonas Feb. mane accepti literas tuas, Philotimi Furnij, Curionis ad Furnum, quibus irident Caesaris legationem. Plane oppressi videmur, nec quid consilij capiam scio, nec me hercule de me laboro, de pueri quid agam, non habeo. Capuā tamen proficiscebam hac scribens, quo facilius de Pompeij rebus cognoscerem. Vale.

T. P. Attico S.

Att. 7. 19. **B**reviloquentem jam me tempus ipsum facit, pacem enim desperavi. Bellum nostri nullum administrant. Cave enim pures quicquid esse rumori huius Coss. quorum ego spe audienti aliquid & cognoscendi nostri apparatus, maximo imbri Capuam veni pridie Non. ut erā iussus. Illi autem nondum venerant, sed erat venturi, inanes im-

D 2

puta

imparari, Cn autem Luceria dicebatur esse, & audire cohortes Legionum vicinarum non firmis-
simarum ut illam rure nunciat, & jam jam, ad-
desse, non ut manum conferat (qui cum enim?) sed
ut fugam intercedat. Ego autem in Italia & vix
probari nec te id consulo sin extra quid ago? ad-
manendum hyems, lectores, improvidi & negli-
gentes Duces: ad fugam hortantur amicitia Cn
causa bonorum turpitudine conjungendi cum ty-
ranno, cui quidem, incertum est, Phalarimpe,
an Pisistratum sit imitaturus. Hac velim expli-
ces, & me juves consilio: Et si te ipsam istuc jam ca-
lere puto sed tamen quantum poteris. Ego si quid
hic novi cognoro scires: jam enim adierunt Coss.
ad suas Nonas. Tuas quotidie literas expectabo.
Ad has autem, cum poteris, rescribas. Mulieres
& Cicerones in Formiano reliqui, Vale.

M. T. C. T. P. Attico S.

Att. 7. 12. **P**Edem in Italia video nullam esse, qui non in
istius potestate sit. De Pompejo scio nihil, e-
umque, nisi in navim se contulerit, exceptum iri pu-
to. O celeritatem incredibilem. Hujus autem no-
stri. Sed non possum sine dolore accusare eum, de
quo angor & crucior. Tu cadem non sine causa
times, non quo minus quicquam Cesari expediat
ad diuturnitatem victori & dominationis. Sed
video, quorum arbitrio sit acturus, recte sit cen-
seo credendam de oppido ijs: ego consilij: quod
optimum factum videbitur, facies. Cum Philoti-

ma

mo loquere, atque adeo Terentium habebim? Idibus:
Ego quid agam? qua aut terra aut mari perse-
quar eum, qui ubi sit nescio? Et si terra quidem,
qui possum? mari quo? Iradam igitur isti me? fac
posse toto. Multi enim hortantur: nunc etiam ho-
nesto? nullo modo quidem a te petam consilium,
ut soleo. Explicari res non potest, sed tamen si
quid in mentem venit, velim scribis, & ipse
quid sis aucturus, Vale.

M. T. C. T. P. Attito S.

Philotimi litera me quidem non nimis, sed eos Att. 7. 8.
qui in his locis erant, admodum delectarunt.
Ecce postridie Cassij litera Capua a Lucretio fa-
miliari ejus, Nigidium a Domitio Capuam ve-
nisse, eum dicere, Vibullium cum paucis militi-
bus a Piceno currere ad Cn. congestim insequi
Cesarem, Domitium non habere militum vim,
Idem scripsit Coss. Capua discessisse, Non dubito,
quin Cn. in fugam sit, modo effugiat, a consilio su-
gendi, ut tu censes, absque, Vale.

M. T. C. T. P. Att. S.

Cum dedissem ad te literas tristes, & metuo, Att. 7. 23.
ne veras de Lucretij ad Cassium literas Ca-
puam missas, Cephalio venit ad nus: attulit etiam
a te literas, hilariores, nec tamen firmas, ut soles.
Omnia facilius, credere possum, quam quod scri-
bitis Pompejum exercitum habere. Nam huic ita

D 3

affere

affert omnia aequaeque nolum. Rem miseram, multas causas semper obtinuit, in prima concidit. Quid dicam, nisi illud? cum nesciss, neque enim erat difficile, hoc nesciss: erat enim ars difficilis recte Rempublicam regere. Sed jam jamque omnia scimus, & scribemus ad te statim, Vale.

T. P. Attico S. D.

Att. 7. 8. **V**Num etiam restat amico nostro ad omne dedecus, ut Domitia non subveniat? ad nemo dubitat, quin subsidio venturus sit. Ego non puto, d. feret igitur talem civem, & eos una quos is secum habet? praesertim ex ipso cohortei tringenta? Domitius (nisi me omnia fallunt) de se incredibili ter perterritus. Nihil spectat, nisi fugam, cui tu (video enim quid sentias) me comitem putas debere esse. Ego vero quem fugiam, habeo: quem sequi, non habeo. Quod enim meum consilium tu laudis, & memorandum ducis malle, quod dixerim, me cum Pompeio vinci, quam cum istis vincere. Ego vero malo, sed illo Pompeio, qui tum erat, aut qui mihi esse videbatur. Cum hoc vero qui ante fugit, quam scit, aut quem fugiat, aut quo, qui nostra tradit, qui patriam reliquit, Italiam deseruit. Si malui, contigit, tunc victus sum, quid superest? nec ista videre possim, quae nunquam timui, ne viderem, nec mehercule istum, propter quem mihi non modo meum, sed memetipso scirendum est. Ad Philotimum scripsi de viatico, sive

sive à muneta, nemo enim solvit, sive ab Oppijs tuis contubernaliibus. Cetera apposita tibi mandabo, Vale.

Cn. Pompejus Proconsul. M. T. C.
Imp. S. P. D.

Tuas literas libenter legi. Recognovi enim tuam pristinam virtutem etiam in salute communi. Coss. ad eum exercitum, quem in Apulia habui, venerunt. Magnopere te hortor pro tuo singulorum perpetuo studio in Rempublica, ut te ad nos conferas ut communi consilio Reipublicae assilte operetur atque consilium feramus. Censeo via Appia iter facias & celeriter Brundisium venias. Cura valeas.

Cn. Pompejus Pro. L. Domitio Proc. S.

Miror te ad me nihil scribere, & potius ab alijs, quam à te de Republica certiorum fieri. Nos disiecta manu pares adversarijs esse non possumus: contractis copijs spero nos & Reipublicae & saluti communi prodesse posse. Quamobrem cum constituissem, ne Vibullus mihi firipserat ad 5 Idus Febr. Consilio proficisci cum exercitu, & ad me venire miror, quia causa fuerit, quare consilium mutavis. Nam illa causa quam mihi Tibullus scribit, levis est: te propterea monitum esse, quod audieris Casarem firmo progressu in castrum Tuentium venisse. Quamòdò n. magis appropinquare adversarius ceperat, eò tibi celerius agendum erat

L I B E R

ut te mecum conjungeres, prius quam Caesar aut
equum iter impedire, aut me abs te excludere pos-
set. Quamobrem etiā te rogo, & hortor id, quod
non destiti superioribus literis à te petere, ut pri-
mo quoq; die Lucerium advenires antequam lo-
cum coacta, nos à nobis distrabant. Sed si erunt,
qui te impediunt, ut illas suas servant, equum
est me à te impetrare ut cohortes, quæ ex Piceno
& Camerino venerunt, quæ fortunas suas reli-
querunt, ad me missum facias, Vale.

Cn. Pompejus L. Domitio S.

Att. 8. 2. **L**itere à te mihi redditæ sunt ad XIV. Calen-
darū Mart. in quibus scribis, Caesarē apud
Cornificium castra posuisse, quod putavi, & præ-
monui. Est, ut nec in præsentia committere recū
prelium velit, & omnibus copiis cunctatus, te
implicet, ne ad me iter expeditū tibi sit, atq; istas
copias conjungere optimorum civiū possis, cum
his legionibus, de quarum voluntate dubitamus,
quo magis etiā tuis literis sum commotus. Neq;
enī eorum militum, quos mecum habeo, volun-
tati satis confido, ut de omnibus fortunæ Reipub.
dimicem, Neq; etiam, qui ex deletibus conscripti
sunt à Coss. converunt. Quare da operam, si ul-
la ratione etiam munc efficere potes, ut explices,
& huc quamprimum venias ante, quam omnes
copiæ adversariorum conveniant. Neq; enim
celeriter

S E C U N D U S

celeriter huc homines convenire possunt, & si
convenirent, quantum iis committendum sit,
quod inter se noti sunt, contra veteranos legio-
nes non te præterit, Vale.

T. P. Attico S. D.

Lippitudinis mea signum tibi sit liberarij ma-
nus & eadem causa brevitatis, etsi nunc qui
dem quod scriberem nihil erat, omnis expectatio
nostra erat in nanciū Brundisinis. Si nactus hic
esset Cn. nostrum spes dubia paci: sin ille ante
transmiseret, exitiosi belli metus. Sed vides nū, in
quem hominem inciderit Respub. quam acutum?
quam vigilantem? quam paratum? Si me hercu-
le neminem occiderit, nec cuiquam quicquam a-
demerit, ac iū, qui cum maxime timuerant ma-
xime diligeretur: multum mecum municipales ho-
mines loquuntur, multum rusticant. Nihil pror-
sus aliud curant, nisi agros, nisi villulas, nisi nu-
mulo suos. Et vide quam conversa res est, illum,
quo ante a confidebant, mutum, hunc amant
quē timebant. Id quātū nostrū peccatū, utrisq;
evenierit, non possum sine molestia cogitare,
Quæ autem impendere putarem, scripseram ad
te, & jam tuas literas expectabam, Vale.

C. Cæsar M. T. C. S.

Cum Furnium nostrum tantū vedissem neq; Att. 2. 5.
loqui, neq; audire me commodo potuisset pro-
peran-

D S

perantem: atq; esse in itinere præmissi jam legionibus præterire tamen non potui, & scribere ad te & illum mitterem, gratiasq; agerem. Et si hoc officium sepe & sæpius mihi facturus videror, ut de me mereris. Inprimis à te peto quoniā consulo me celeriter ad urbem venturum, ut te ibi videam, ut tuo consilio, gratia, dignitate, ope, omnium rerum uti possim. Ad propositum revertar, festinationi meæ brevitatiq; literarum ignosces. Reliqua ex Furnio cognosces, Vale.

C. Cæsar C. Oppinio, & L. Cornelio
Balbo S.

Att. 9. 8. **G**Audeo me hercule, vos significare literis, quam valde probetur ea, quæ apud Cōfini-um sunt gesta. Consilio vestro utar libenter, & hoc libentius quod mea sponte facere consue-ram, ut quum lenissimum me præberem, & Pompejum darem operam, ut reconciliarem. Tente-mus hoc modo, si possumus, omnium voluntates recuperare, & diuturna victoria uti, quando reliqui crudelitatis odium effugere non potuerunt; neq; victoriam diutius tenere, præter unum L. Sylam, quem imitaturus non sum. Hæc novæ sit ratio vincendi, ut misericordia, & liberatione nos muniamus. Id quemadmodum fieri possit, nõ nulla mihi in mentem veniunt, & multa reperi-ri possunt. De ijs rebus, rogo vos ut cogitatione suscipiatis, Cn. Magnum Pompejum præstatum, ad præ-

deprehendi scilicet, & meo instituto usus sum & cum statim nullum feci. Iam duo præfecti Fabrum Pompeij in meam potestatem venerunt & à me missi sunt. Si volunt grati esse debebunt Pompejum hortari, ut malit mihi esse amicus, quam ijs, qui & illi & mihi semper fuerunt inimicissimi: quorum artificijs effectum est, ut Respublica in hunc statum perveniret, Vale.

M. T. C. C. Cæsari.

VT legi tuas literas quas à Furnio nostro acceperam. quibus mecum agebas ut ad urbem esse, te velle uti consilio & dignitate mea, minus sum admiratus. De gratia & ope quid significaret, mecum ipse quærebam, spe tamen deducebar ad eam cogitationem, ut te pro tua admirabili ac singulari sapientia, de ocio, de pace, de cōcordia civium agi velle arbitrarer: & ad eam rationem existimabam satis aptam esse naturam, & personam meam, quod si ita est, & si qua de Pompejo nostro tuendo & tibi ac Reipublicæ reconciliando, cura te attingit, magis idoneum, quam ego sum, ad eam causam profecto reperies neminem, qui & illi semper & Senatui cum primū potui, pacis autor fui. Nec sumptis armis belli ullam partem attingi, iudicavi, te eo bello violari, contra cuius honorem populi Rom. beneficio concessum iniuriæ atq; invidi niterentur, sed ut eo tēpore non modo ipse autor dignitatis tuæ fui: verum etiā ceteris autor

Att. 9. 13.

ad

adjuvandum, sic me nunc Pompeij dignitas vehementer moveat. Aliquot enim sunt anni, cum vos duos elegi, quos præcipue colerem, & quibus essem, sicut sum, amicissimus. Quamobrem à te peto vel potius omnibus oro & obtestor, ut in tuis maximis curis aliquid impertias temporis hinc quoque cogitationi, & tuo beneficio bonus vir, gratus, pius denique esse in maximi beneficii memoria possim. Quæ sit tantum ad me opum pertinent, sperarem me à me tamen impetraturum sed ut arbitror, & ad tuam fidem & ad Rempublicam pertinet, me ad pacis utriusque vestrum, & ad civium concordiam per te quam accommodatissimum conservari. Ego cum antea tibi de Lentulo gratias egissem, cum ejus salutem, qui mihi fuerat fuisset, tamen ejus literis lectis, quas ad me gratissimo animo de tua liberalitate, beneficioque misit eandem me salutem à te accepisse putavi, quæ ille, in quem, si me intelligi esse gratum, cura obsecro, ut etiam in Pompejum esse possim. Vale.

L. Cornelius Balbus M. T. C.
Imp. S. P. D.

Att. 9. 16

Cæsar nobis literas per breves misit, quarum exemplum subscripsi: brevitate epistolæ scire poteris eum valde esse distentum, qui tanta de re tam breviter scripserit: si quid prætere novifuerit, statim tibi scribam. Cæsar Oppio, Cornelioque ad 7. Iduum Mart. Brundisium veni, ad murum castra

castra posui. Pompejus est Brundisij misit ad me. C. magnum de pace: quæ visa sunt respondi. Hoc vos statim scire volui cum in spem venere de compositione aliquid me convincere statim vos certiores faciam. Valete. Quomodo me nunc patas, mi Cicero torqueri, postquam rursus in spem pacis veni, ne quæ res compositionem eorum impediatur? Namque quod absens facere possum opto, quod si unum essem, aliquid fortasse perficere possem, nunc expectatione crucior, Vale.

M. C. T. C. P. Attico S.

Ego cum accepissem tuas literas Nonis Aprilibus, quas Capbalio attulerat, essemque Minurnis postridie mansurus, protinus sustinui me in Arciano fratris, ut dum certus aliquid afferetur, occultiore in loco essemus agerenturque, nihilominus quæ sinenobis agi possunt λαλᾶν & ἴα ἀδεῖ, & animus ardet, nec est quicquam, quo & quæ: sed hæc nostra erit cura & peritorum. Tu tamen quod poteris & adhuc fecisti, nos consiliis juvabis. Res sunt inexplicabiles. Fortune summi committenda omnia sine spe conamur nulla. de lue si quid acciderit mirabimur. Dionysium notum ad me prefectum, de quo ad me Tullia mea scripsit: sed & tempus alienum est, & homini non amico nostræ incommoda tanta præsertim, spectaculo esse nollem, cui te meo nomine inimicum esse nolo, Vale.

CÆSAR.

L I B E R.
Cæsar Imp. M. T. C.
Imp. S.

Att. 10. 8.

Etsi te nihil temere, nihil imprudenter fecerim judicaram, tamen permotus hominum fama scribendum ad te existimavi, & pro nostra benevolentia petendum, ne quo progredieris inclinata jam re, qua integra etiam progrediendum tibi non existimasses. Namque amicitia gravio-rem injuriam faceris, & ibi minus commo- de consulveris, quod minus placet, si non fortuna obsecutus fueris, ut debes: Omni enim secundissima nobis, adversissima illis accidisse videntur: nec causam secutus: eadem enim cum fuit, cum ab eorum consilijs abesse judicasti, sed meum a te quod factum condemnasti, quo mihi gravius abs te nihil accidere potest, quod ne facias, pro jure nostra amicitia a te peto. Postremo quid viro bono, & quieto, & bono civi magis convenit, quam abesse a civilibus controversiis? Quod non nulli cum probarent, periculi causa sequi non potuerunt, tu explorato & vite meae testimonio, & amicitia iudicio, neque tutius, neque honestius reperies quam quam omni contentione abesse. 15. Calend. Maij ex itinere. Vale.

M. T. C. T. P. Attico S.

DI

S E C U N D U S.

60

Att. 11. 12

Dellius ab Alexandria discessu, nihil adhuc rueri: contraque opinio. Vnde esse impeditum. Itaque nec miror ut conscriberem Ciceronem: & te rogo, ut me hinc expedias. Quodvis enim suppl. cum levius est hac mansionem. Hac de re & apud Antonium scripsi, & ad Balbum, & ad Oppium. Sive enim bellum in Italia futurum est sive clavisbus utetur, hic esse me minime convenit. quorum fortasse utrumque erit; alterum certe intellexi omnino ex Oppij sermone, quem cum mihi scripsisti, quae istorum vis esset: sed ut eam scilicet te rogo. Nihil omnino jam expecto nisi miserum. Sed hoc perditus, in quo nunc sum, fieri nihil potest. Quare cum Antonio loquere velim & cum istis: & rem, ut poteris, expedias, & mihi quam primum de omnibus rebus rescribas. Vale. Calend. Quint.

M. T. C. T. P. Attico S.

Att. 11. 12.

Cum tui dicere possim literas non praetermisi etsi quid scriberem non habeam. Tu ad nos & rarius scribis quam solebas & brevius. Credo quia nihil habes, quod me putes libenter legere aut audire posse. Veruntamen velim si quid erit, quaecumque erit scribas. Est a. unum, quod mihi sit optandum, si quid agi de pace possit, quod nulla equidem habeo in spe, sed quia leviter interdum signi

L I B E R

significas, cogi me sperare, quod optandum vix est, Philotinus dicitur sedere Idibus Sextil. nihil habeo de eo amplius. Tu velim ad me scribas, quae ad te antea scripsi. Mihi tantū temporis satis est, dum in pessimis rebus aliquid caveā, qui nihil unquam cavi. Vale. Non Cal. Sextil.

M. Antonius Coss. M. T. C.
S. D.

Occupationibus est factum meū, & subtidā tuā profectionē, ne tecum corem de hac re agere: quam ob causam vereor, ne absentia mea levior sit apud te, quod si bonitas tua responderit iudicio meo non semper habui de te, gaudebo. A Casare petij ut Sextium Clodium restitueret, impetravi. Erat mihi in animo etiam tum sic uti beneficio ejus, si tu concessisses, quo magis laboro, ut & tua voluntate id per me facere liceat: quod si duriores te ejus miser & afflictæ fortuna prebes, non contendam ego adversus te: quoniam videor debetē tueri commentarium Caesaris. Sed me brevis si humaniter, & sapienter & amabiliter me cogitare vis, facilem te profecto prebebis, & volis P. Clodium in spe optima puerum repositum existimare. Non te injeclatum esse, cum potueris amicos paternos. Patere obsecro te, pro Republica videri geisse similitatem cum patre ejus, non contempseris hanc fami-

T E R T I U S

62

familiam. Honestius enim & libentius deponamus inimicitias Reipub. nomine susceptas, quam contumacia: me deinde sine ad hanc opinionem iam nunc dirigere puerum, & tenere animo ejus persuadere non esse tradendas posteris inimicitias, quamquam tuam fortunam, Cicero ab omni periculo abesse certū habeo, tamen arbitror male te quietam senectutem & honorificam potius agere, quam sollicitā. Postremo, meo jure te hoc beneficium rogo, nihil enim non tua causa fieri. Quod si non impetro, per me Clodius daturus nō sum, ut intelligas quanti apud me autoritas tua sit, atq; eo te placabiliorem prebeas, Vale.

M. T. C. Plancio Pratori
Desig. S.

Att. 16. 13

Ignosce mihi, qui cum antea accuratissime de Butriosis ad te scripserim, eadem de re sepius scribam: non me hercule, mi Plance, scio quod parum cōfidam, aut liberalitati tuae, aut nostrae amicitiae, sed cum tanta res agatur Attici nostri nunc verō etiam existimatio, ut id quod probavit Caesar nobis testibus & obsignatoribus, qui & decretis & responsis Caesaris inter fuimus, videatur obtinere potuisse praesertim quum tota potestas ejus rei tua sit, ut ea quae Coss. decreverunt secundum Caesaris decreta, & responsa, non dicam comprobes sed studiose, libenter, cōprobes. Iam mihi sic erit gratū, ut nulla res gratior

rior esse possit: etsi jam sperabam, quum has literas accepisse fore, ut ea, quae superioribus literis à te petissemus, impetrata essent: tamen non faciam finem rogandi, quod nobis nunciatum erit te id fecisse, quod magna cum spe expectamus. Deinde enim confido fore, ut alio genere literarum utamur, tibi, pro tuo summo beneficio gratias agamus. Quod si acciderit, velim sic existimes, non tibi jam Atticum, cuius per magna res agitur, quam me, qui non minus labora, quam ille, obligatum fore. Vale.

M. T. C. C. Capitoni S.

Non dubito, quin merire, atq; etiam stomachari, quod tecum de eadem re agam sapius. Homini familiarissimi, & mihi omnibus rebus conjunctissimi per magna res agitur, Attici. Cognovi ego tuâ studium in amicos, etiam in te amicorum. Multum potes not apud Plancum juvare: Novi humanitatem etiam: scio quam sis amicis jucundus. Nemo nos in hac causa plus juvare potest, quam tu: & res ista est firma ut debet esse, quam Coss. de consilij sententia decreverunt quâ & lege & S. C. cognoscerent: tamen omnia posita putamus in Planci tui liberalitate. Quem quidem arbitramur cum officijs tui & Repub. causa decretum Coss. comprobaturum tum libenter nostra causa esse facturum. Adjuvabis igitur, mihi Capiro. Quod ut facias vehementer etiam atq; etiam rogo, Vale.

LIBER

LIBER III. EPIST.

SERVIUS SULPITIUS

M. T. C. P. S. D.

Fam. lib. 4. Eprst. 5.

ARGUMENTUM.

Consolatoria est. Oreditur autem à commemoratione sui doloris. Deinde addit scripturum ei consolationem. Hinc sequitur propositio. Post primum argumentum sumitur à majori: Majora amisimus: ergo hoc quoq; feramus. Secundum, à tempore miseriis, quibus erigi fecilitas quaedam est. Tertium à exemplis urbium, quibus probat communem conditionem mortalium, à bonis, quae contigerant ante. Quartum, à Ciceronis prudentia. Quintum est, Pathos à voluntate filiae, Et sint pleraque brevia & truncata membra in hac Epistola.

Posteaquam mihi renunciatum est de obitu Tuli Natratii filiae filiae tuae, sane quam pro eo, ac debui gratuliter, moleste q; tui, communemq; eam calamitatem existimavi: qui sic illic assuissem, neq; tibi assuissem, coramq; meum dolorem declarassim, et si genus hoc consolationis miserum atq; acerbum est, propterea quod per quos id fiti debet, pro quos ac familiares, ipsi pari molestia afficiuntur,

E 2

proposi-
tio.

Argumē-
tum a ma-
jori.

tur, neq; sine lacrymis multis id conari queūt, ut
magis ipsi videantur aliorum consolatione indi-
gere, quam alijs posse suum officium prestare: ta-
men qua in praesentia mihi in mentem venerūt,
decrevi brevi ad te perscribere, non quod ea te
fugere existimem, sed quod forsitan dolore impe-
ditus minus ea perspicias. Quid est, quod tanto
pere te commoveat tuis dolor intestinus? Cogita
quemadmodum ad hanc fortuna nobiscum egerit
ea nobis erepta esse, quae hominibus non minus
quā liberi, chara esse debent: patriam, honestatē,
dignitatē, honores omnes, hoc uno incommodo
addito, quid ad dolorem adungi potuit, aut qui
non in illis rebus exaratus animus callere jam
debet atq; omnia minoris aestimare? An illius vi-
cem (credo) doles? quoties in eam cogitationem
necesse est, & tu veneris & nos saepe incidamus,
hisce temporibus non pessima cum ijs esse actum
quibus sine dolore licitum est mortem cum vita
commutare. Quid autem fuit, quod illum hoc
tempore ad vivendum magnopere invitare pos-
set? quae res? quae spes? quod animi solatium? ut
cum aliquo adolescente primario cōiunctā atq; ageret?
licitum est tibi (credo) pro tua dignitate
ex hac juventute generum deligere, cuius fidei li-
beros tuos te tanto comitte putares: an ut ea
liberos ex sese pareres, quos cum florentes vide-
ret letaretur? qui rem a parente traditam per se
tenere possent? honores ordinatim in Repub. peti-
tur.

turi essent? in amicorū negotijs liberalitate sua
utrentur? quid horum fuit quod non prius,
quam datum ademptum sit, at verò malum est li-
beros admittere? Malum, nisi hoc peius sit hoc suf-
ferre te perpeti. Quae res mihi non medicorum
consolationem attulit, vobis tibi commemorale, si
forte eadem res tibi minuere dolorem possit. Ex
Asia rediens, cum Aegina Megaram versus na-
vigarem, capsi regiones circum circa prospicere,
post me erat Aegina, ante Megara, dextra Pi-
reus, sinistra Corinthus: quae oppida quodam
tempore florentissima fuerunt, nunc prostrata &
diruta ante oculos jacunt. Capi egomet mecum sic
cogitare, heu nos homunculi indignamur, si quis
nostri ius interit, aut ociosus est, quorum vita bre-
vior esse debet, cum uno tot oppidorum cada-
vera projecta jaceant: visne tu te Servicobibe-
re, & meminisse te hominem esse natum? Crede
mihi, cogitatione ea non mediocriter sum confir-
matus. Hoc idem si tibi videtur, fac ante oculos
proponas: modo uno tempore tot viri clarissimi
interierūt, de imperio praterea tanta diminutio
facta est, omnes provinciae conquassatae sunt, in
unus muliercula animula si jectura facta est
tantopere commoveri? quae si hoc tempore non
suum diem obisset, paucis post annis tamen ei mo-
riendū fuit, quoniam homo natus fuerat. Et jam
ab hisce rebus animum ad cogitationem tuam a-
voca, atq; ea potius reminiscere, quae digna tuae
persona

A per-
ne Cice-
ronis.

persona sunt: illi in quādiu ei opus fuerat, vixisse una cum Republ. fuisse, te Patrem suum, Praetorem, consulem, Augurem vidisse adolescentibus primariis nuptam fuisse, omnibus bonis prope perfectam esse, cum Republ. occiderit, vita excessisse. Quid est, quod tu, aut illa cum fortuna hoc nomine queri possitis? Denique noli oblivisci te Ciceronem esse, & cum qui alijs consueveris praecipere & dare consilium nec imitare malos medicos, qui in alijs morbis profitentur se tenere medicina scientiam, ipsi se curare non possunt: Sed potius quae alijs tute praecipere soles, ea tute tibi subijce atque apud animum tibi propone: Nullus dolor est quem non longinquitas temporis minuatur atque molliat. Hoc te expectare tempus tibi turbe est, ac non ei rei sapientia tua occurrere. Quod si quis etiam inferi sensus est, qui illius amor in te fuit, pietasque in omnes suos, hoc certe illi facere non vult. Da hoc illi mortuae: da ceteris amicis ac familiaribus, qui tuo dolore marent: da patrie: ut si quis in te opus sit, opera & consilio tuo uti possit. Denique quoniam in eam fortunam devenimus, ut etiam hinc rei nobis servandum sit, noli committere, ut quinquam te putes, non tam filiam quam Reipublica tempora & aliorum victoriam lugere Plura me ad te hac de re scribere pudet, ne videar prudentia tua diffidere. Quare, si hoc unum proposuero finem faciam scribendi. Vidimus aliquoties

secundum

secundum pulcherrime te ferre fortunam; magnamque ex ea re te laudem adipisci: fac aliquando intelligamus, adversam quoque te aequè ferre posse, neque id majus quam debent, tibi oritur, videri, ne, ex omnibus virtutibus hac una tibi videatur deesse. Quod ad me attinet, cum te tranquillo animo esse cognovero, de his rebus, quae his geruntur, quemadmodumque se provincia habent, certior faciam, Vale.

M. T. C. Servio Sulpitio S. D.
ARGUMENTUM.

Hac epistola est propemodum confutatio & responsio ad epistolam Servii. Exordium sumptum est à probatione officii & literarum Servii. Deinde sequitur propositio, quae habet confessionem, qua predicat, se hanc consolationem admittere.

Att. 4. 6.

Ego vero, Servi vellem, ut scribis in meo gravissimo casu fuisse. Quantum enim praesens me adjuvare potueris, & consolando, & prope aequè dolendo, faciliè ex eo intelligendo, quod literis tui lectis, aliquantum acquievi. Nam & ea scripsisti, quae levare lectum possent, & in me consolando non mediocrè ipse animi dolorè adhibuisti. Servius tamen tuus omnibus officiis, quae illi tem-

E 4

po-

pori tribui potuerunt, de clauis & quanti ipse
me faceret, & quam suum talem erga me animi
tibi gratum putaret fore, cuius officia iucundiora
facilicet sepe mihi fuerunt, nunquam tamen
gratiora. Me autem non oratio tua solum, & so-
cietas pene egretudini, sed etiam auctoritas con-
solatur. Turpe enim esse existimo, me non ita fer-
re casum meum, ut tu tali sapientia præditus se-
rendum putas. Sed opprimor interdum, & vix
resisto dolori, quod ea me solata deficiunt, que
ceteris quorum mihi exempla propono simili in-
fortuna non defuerunt. Nam & Qu. Maximo,
qui filium consularum clarum virum, & magni
rebus gestu amisit, & L. Paulus, qui duas septem
diebus: & noster Gallus & M. Cato, qui summo
ingenio, summa virtute filium perdidit, ijs tem-
poribus fuerunt, ut eos tum ipsum dignitas con-
solaretur ea, quam ex Rep. consequebantur: mihi
autem amissis ornamentis ijs que ipse commemo-
ras, queq; eram maximis laboribus adeptus, unum
manebat illud solatium, quod ereptum est. Nam
amidorum negotiis non Reipub. procuratore in-
pediebantur cognitiones mee. Nil in fore age-
re licebat: aspicere curiam non poteram, existima-
bam, id quod erat, omnis me & industria mea
fructus, & fortuna perdidisse. Sed cum cogitare in
hec mihi tecum, & quibusdam esse communia,
& cum frangerem iam ipse me cogere, illa fer-
re toleranter, habeam quam confugerem, ubi con-

qui

quiescere cuius in sermone, & suauitate omnes
curus doloreq; deponere. Nunc autem hoc tam-
gravi vulnere, etiam illa que consensisse vide-
bantur, recrudescunt. Non enim, ut tum a Re-
pub. maestum somus excipiebat, qua leuaret, sic
nunc domo moriens ad Remp. confugere possum,
ut in eius bonis acquiescem. Itaq; & domo absum
& fero, quod neq; eum dolore, quem a Repub. ca-
pio domui iam consolari potest, nec domestici Res-
publica. Quo magis te expecto teq; videre quam
primum cupio maior mihi ratio offerri nulla po-
test: quam conjunctio consuetudinis sermonuq;
nostrorum: Quamquam spernebam tuum adven-
tum (sic enim audiebam) appropinquare. Ego
autem cum multis de causis te exopto quam pri-
mum videre, tum etiam ut ante commentemur
inter nos, qua ratione nobis traducendum sit hoc
tempus, quod est totum ad unius voluntatem acco-
modandum & prudentis & liberalis, & [ut per-
spexisse mihi videor] nec a me alieni, & ibi ami-
cissimi. Quod cum ita sit, magna tamen est deli-
berationu, que ratio sit ineunda nobis non agendi
aliquid, sed illius concessu & beneficio quiescedi.

M. T. C. Lucio Q. Filio S. D.

ARGUMENTUM.

Ex ordinem habet breuem excusatio Fa. §. 12.
nem impudentiæ, & quasi quandam
culpæ confessionem. Deinde loquitur

E 5

brevis

Expolitio
invenio-
nis.

brevis narratio cum petitione, cui aspergit quaedam argumenta. Deinde auget petitionem adhibita circumstantia.

Exordiū
si causa.
scribēdi.

Coram me tecum eadem h. c. agere, saepe conantem, deterruit pudor quidem pene rusticus, quae nunc exponam abiens audacius. Epistola enim non erubescit: ardeo cupiditate incredibili, neq. ut ego arbitror reprehendenda, nomen ut nostrum scriptu illustretur & celebratur tuis. Quod et si mihi saepe ostendis te esse facturū, tamen ignoscas velim huic festinationi meae. Genus enim scriptorum tuorum, etsi erat semper a me vehementer expectatum, tamen picit opinionem meam, neq. ita vel cepit, vel incendit, ut cuperem, quam celerrime, res nostras, monumentū commendari tuis. Non enim solum commemoratio posteritatis ad spem quandam immortalitatis rapit, sed etiam illa cupiditas, ut vel auctoritate testimonij tui, vel iudicio benevolentiae, vel sapientie ingenij, vivi persuamur. Neq. tamen haec cum scribebam, etiam nescius quanta oneribus premerere susceptarum rerum & jam in situarum sed quia videbam Italici belli, & civilis historiam jam pene a te esse perfectam, (dixeras autem mihi, te reliquas res ordiri) deesse mihi noluit, qui te admonerem, ut cogitares, coniuncte ne mallet cum ceteris rebus nostra conponere, an, ut multi Graeci fecerunt, (Callisthenes

Troicum bellum. Tineus Pyrrhi, Polybius, Numantinum, qui omnes a perpetuis historiis ea quae dixi, bella separaverunt) tu quoq. ita civile conjurationē an hostilibus externisq. bellis se jungeres. Equidem ad nostram laudem non multum video interesse: sed ad properationē meam quidam interest, non te expectare, dum ad locum venias, at statim causam illam totam, & tempus arripere. Et simul in uno argumento unaq. in persona mens tua tota versabitur, cerne jam animo, quāto omnia uberiora atq. oratoria futura sint. Neq. tamen ignoro quā imprudenter faciā, quā primū tibi tantum oneris imponem. potest enim mihi deingare occupatio tua, deinde etiā, ut ornes me postule: quid si illa tibi non ita opere ut dentur ornanda? SED TAMEN, QUI SEMEL verecundie sineis transierit, cum bene, & naviter oportet esse impudentem. Itaq. te plaude etiam atq. etiā rogo, ut ornes ea vehementius, quā fortasse sentis, & in eo leges historia, negligas: gratiamq. illam, de qua suavissime quondam in premio scripsisti, a qua te affici magis potuisse demonstrans, quam Herculum Xenobontium illum a voluptate ea sine tibi vehementius commendabit, me aspernere, amorisq. nostro plusculum etiam, quam concedit veritas, largiere. Quod si te adducemus, ut hoc suscipias, erit (ut mihi persvadeo) materies digna facultate, & copia tua. A principio enim conversionis usq.

usq; ad reditum nostrum videtur mihi modicum quoddam corpus consui posse, in qua & illa poteris uti, civilium commutationum scientia, vel in explicandis causis rerum novarum, vel in remedijs incommodorum, cum & reprehendes, ea que vituperanda ducis: & que placebunt exponendis rationibus comprobabis, & si liberius, ut consueveristi, agendum putabis, minorum in nos perfidiam, insidias preditionemq; notabis. Multam etiam casus nostri tibi varietatem in scribendo suppeditabunt: plenam cujusdam voluptatis, qua vehementer animos hominum in legendo scripto retinere possit. NIHIL est enim aptius ad delectationem Lectoris, quam temporum varietates, fortunæq; vicissitudines: quæ etsi nobis optabiles in experiendo non fuerunt, in legendo tamen erunt jucundæ. HABET enim præteriti doloris secunda recordatio delectationum. Cæteris vero nulla perfunctus propria molestia, casus alienos sine ullo dolore intuentibus, etiam ipsa misericordia est jucunda. Quem enim nostrum ille moriens apud Mantineam EPAMINONDAS, non cum quidam miseratione delectat? qui tū deniq; sibi velli jubet spiculum, postea quam ei percussanti dictum est, clipeum esse salvum: ut etiam in vulneris dolore equo anima cum lauda moreretur. Cujus studiū in legendo non erectum Themistocles fugæ redituq; retinetur? Et enim ordo ipse Annalium medicenter nos retinet, quasi enumeratio

ratione fastorum. At viri sepe excellentes anticipes varijsq; casus habet admirationē, expectationem, lætitiā, molestiam spem timorem. Si vero dextu notabili concludantur, expletur animus jucundissima lectione voluptate. Quid mihi acciderit optatim, si in hac sententiā fueris, ut à continentibus tuis scriptū, in quibus perpetuam rerum gestarum historiā complectaris, facernas hanc quasi fabulam rerum eventuumq; nostrorum. Habet enim varios actus, malasq; actiones & consiliorum, & temporum: At non vereor, ne assentituncula quadam aucupari tuam gratiā videar, cum hoc demonstrum me à te potissimum ornari celebrariq; velle. Neq; enim tu es qui quid sis, ne scias, & qui non eos magis, qui te non admirentur, in vias quam eos qui laudent assentatores arbitrare. Neq; autē ego sum ita demens, ut me sempiternæ gloriæ per eum commendando velim, qui non ipse quoq; in me commendando propriam ingenij gloriā cōsequatur. Neq; enim Alexander ille gratiæ causa ab Apelle potissimum pingi, & a Lysippo fingi volebat, sed quod illorum artē cū ipsis, tum etiam si vi gloriæ sorte putabat. Atq; illi artifices corporis simulachra ignotis nota faciebant, quæ vel si nulla sint, nihilo sunt tamen obscuriores clariviri. Nec min⁹ est Spartiates Agesilaus ille perhibendus, qui neq; pictam neq; fictam imaginē suam passus est esse, quam qui in eo genere laborarunt. Unus enim Xenophonis libellus

libellus in eo rege laudando, facile omnes imagines hominum, statuasq; superavit. Atq; hoc praestantius mihi fuerit ad latitiam animi, & ad memoria dignitatem, si in tua scripta pervenero, quam si in ceterorum, quod non ingentium mihi solum suppeditatum fuerit tuum, sicut Timoleonti à Timæo, aut ab Herodoto Themistocli, sed etiam autoritatis clarissimi & spectatissimi in Reipub. maximisq; gravissimisq; causis cognati, atq; imprimis probati viri, ut mihi non solum praconium, quod, cum in Sigæum venisset Alexander, ab Homero Achilli tributum esse dixit, sed etiam grave testimonium impertium clari hominis, magnæq; videatur: Placet enim Hector ille Nativianus, qui non tantum laudari se letatur, sed addit etiam à laudato viro. Quod si à te non impeto, hoc est, si quæ te res impediret (neq; n. sui esse arbitror, quicquam me rogantem abs te non impetare) cogor fortasse, facere, quod non nulli saepe deprehendant, scribam ipse de me multorum tamen exemplo & clarorum virorum. Sed quod te non fugit, hæc sum in hoc genere vitia, & ut pericundius ipsi de se scribam necesse est, si quid est laudandum, & præterent, si quid reprehendendum est. Accedit etiam ut minor sit fides, minor autoritas, multi deniq; reprehendant, & dicant, pericundiores esse præcones laudorū gymniorum, qui cum ceteris coronas imposuerunt victoribus, eorumq; nomina magna voce pronunciant,

arant,

arant, cum ipse ante ludærum missionem, corona donentur alium præconem adhibebat, ne sua voce & se victores esse prædunt. Hæc nos vitare cupimus, & si recipis causam nostram, vitabim; idq; ut facias, rogamus, ac ne forte mirere, cur cum mihi saepe ostēderis te accuratissime nostrorum temporum consilia atq; eventus licetis mandaturum, a te nunc tantoperè, & tam multis verbis petamus: illa nos cupiditas incendit, de qua initio scripsi festinationis quod alacres animo sumus, ut & ceteri viventibus nobis ex libris tui non cognoscant, & nosmet ipsi, in vigiliola nostra persnamur. Hæc de rebus, quid acturus sis, si tibi non est molestum, rescribas mihi velim. Si enim suscipies causam, conficiam commentarios rerum omnium, sin autem differas, me in tempus aliud, coram tecum loquar. Tu interea non cessabis, & ea quæ habes instituta perpolis, nosq; diliges, Vale.

T. P. Attico. S.

Maximè & miserrimè rebus perturbatus sum cum coram tecum mihi potestas deliberandi non esset, sed uti tamen tuo consilio volui, Deliberatio autem omnis hæc est. Si Pompejus Italia excedat (quod eum futurum esse suspicio) quod mihi agendum patet: & quò facilius consilium dare possit, quid in utraq; partem mihi in mentem veniet explicabo brevi. Cum merita Pompeij summa

erga

orga salutem meam, familiarit atq; quæ mihi
coest, tum ipsa Reipub. causa me adducit, ut mul-
vel consilium meum cum illius consilio, vel for-
tuna conjugenda esse videatur. Accodit illud
mauco & illum comitatum optimorum & clari-
simorum civium defero, cadendum est in uni-
potestatem. Qui ei simul tu rebus significat, se ei
se nobis amicum & tu esset à me est (tutescu) pro-
pter suspicionem huius impendentis tempestatis
multo ante provisum tamen utrumq; consideran-
dum est & quanta ei fides sit habenda. Et si maxi-
mè exploratum sit, cum nobis amicum fore, sit ne
viri fortis & boni civis esse in ea urbe, in qua
cum summis honoribus imperisq; usus sit, res ma-
ximè gesserit, sacerdotio sit ampliss. mo prae-
non futurus sit sui juris, subeundumq; periculum
sit cum al quo sorte dedecore: si quando Pompejs
Rempub. recuperavit. In hac parte hæc sunt,
Vide nunc, quæ sint in altera. Nihil actum est à
Pompejo vestra sapiet, nihil fortiter adde eti-
nihil, nisi contra consiliū auctoritatemq; meam.
Omitto illa vetera, quod iustum in Rempub. ille
aluit, auxit, armavit: ille legibus C. Mar-
celli, contra auspicia ferendis auctor ille Gallia
ulterioru adiunctor: ille gener: ille in optando
P. Clodio augur: ille restituendi mei quam re-
simendi studiosior: ille provincie propagator: ille
absentis in omnib; adiutor. Item etiam tertio
consulatu, postquam esse defensor. Reipub. cepit,

cepit contendit, ut decem Tr. Pl. ferrent, ut ab-
sentis ratio haberetur. quod idem ipse sanxit le-
ge quadam sua, Marcoq; Marcello C. f. finienti
provincias Galias Calen: Marcij restitit. Sed ut
hæc omittam, quid scdus? quid perturbationis
hoc ab urbe discessu? siue potius, turpissima fu-
ga? Quæ conditio non accipienda fuit potius,
quam relinquendam patriam, Mala conditiones
erant fateor: sed nunquid hoc peius? At recupe-
rabit Remp. Quando? aut quid ad eam spem est
parati? Non ager Picenus amissus? non patefa-
Etum iter ad urbem? non pecunia omnis & pu-
blica & privata adversario tradita, deniq; nulla
causa, nulla vires, nulla sedes quò concurrant,
qui Rempub. defensam velint. Apulia delecta est
manissima: Italia, & ab imperu huius libelli re-
motissima pars fuga & maritima oportunitas
visa queri desperatione. Invita cepi Capuam:
non quo munus illud defugerem sed sine causa, in
qua nullus esset ordinum, nullus apertus priva-
torum dolor, honorum autem esset aliquis, sed he-
bes, ut solet, & ut ipse sensissem, multitudo, & in-
simus quisq; propensum in alteram partem. Mul-
to mutationis reru cupidi. Dixi ipse me nihil su-
cepturum sine presidio, & sine pecunia. Itaq; habui
nihil omnino negotij, quod ab initio vidi, nihil
queri præter fugam. Eum si nunc sequor, quoni-
am? cum illo non ad quem cum essem profecturus,
cognovi in his locis esse Casarem, ut tuto Lucretia-
am venire

venire nō possum Inſera mari nobis incerto ci-
ſi, hunc maxima navigandum eſt. Age jam cū
ſiſtite? an ſine? cū ſilio? quomodo? In utraq, n-
re ſumma difficultas erat, ſummus animi dolor.
Quā autem imperius illius erit in nos abſures,
fortunaq, noſtra? acrior quā in ceterorū, qui
putabūt ſortitū in nobis violandū, ſe aliquid ha-
bere populare. Ago jam his compedes faſces, in-
quam hos laureos, hac ferre ex Italia qua mo-
leſtum eſt Qui autem locus erit nobis tutus, ut
jam placatis utamur fluctibus, antequam ad illa
venerimus? Quā tutū, aut quo nihil ſimus. At
ſi reſiſtere, & fuerit nobis in hac parte locus, idē
fecero, quod nō Cinna dominatione, Marij Tyr-
anide Philippius, quod L. Flaccus, quod Q. Muti-
us (quoquo modo ea res huic quidem cecidit) qui
tamen ita dicere ſolebat, ſe id ſere videre, quod
factū eſt, ſed hoc male, quam armatū ad patriā
mania accedere. Aliter Thraſibulus, & fortaſſe
melius, ſed eſt certa quādā alia Mutij ratio atq,
ſententia: eſt etiam illa Philippi. Et cum ſic ne-
ceſſe ſervire tempori, & nō amittere tempus, cū
ſit datum, ſed in hoc ipſo habent tamen idē fa-
ſces moleſtiā ſic enim nobis amicus, quod in er-
rum eſt, ſed ſit, deſert triumphum non accipere
ne periculoſum ſit? an accipere invidioſum ad bo-
nos? O rem inquis diſcilem & inexplicabilem.
At qui explicanda eſt. Qui enim fieri poteſt ac-
me me exiſtimari ad manendū eſſe propenſi rē,
quod

quod plura in ea parte verba ſecerim, poteſt fieri,
quod ſit in multis quaſtionibus, ut res verbosior
hac fuerit, illa verior. Quamobrem maxima de
re a quo animo deliberanti iſta mihi det conſiliū
velim Navis & in Cajeta eſt parata nobis, &
Brundūſi. Sed ecce nanciū ſcribente me hac ipſa
nocte in Calleno, ecce literae Caſarem ad Corſini-
um, Domitium Corſinij cum ſirmo exercitu, &
pugnare cupientem. Non puto etiam hoc Cn. no-
ſtrum commiſſurū, ut Domitium relinquat: eſt
Brundūſium Scipionem cum cohortibus duobus
praeſiderat, legionem Faſto conſcriptam in ſci-
liam ſibi placere, ac Coſſ. duci ſcripſerat ad Coſſa
ſed turpe Domitium erit deſerere implorantem
eius auxilium, & quaedam ſpes mihi quidem nō
magna ſed in his locis firma. Aſtrantium in Pyre-
neo cum Trebonio pugnaſſe, pulſum Trebonium
etiam Fabium tuum tranſiſſe cum cohortibus.
Summa autem, Aſtrantium cum magnis copiis ad-
ventare. Id ſi eſt in Italia fortaſſe manebitur.
Ego autem cum eſſet incertum iter Caſaris, quod
vel ad Capuam, vel ad Luceriam iturus putaba-
tur, Leptam ad Pompejum miſi literas ſiſe ne-
quo inciderem, reverti Formias. Hac te ſcire
volui, ſcripſiſq, ſedatiore animo, quam proximo
ſcripſeram, nullum meum iudicium inter-
ponens, ſed exquirens tuum.

Vale.

E 2

M.T.

Etsi contentus eram, mi Dolabella, tua gloria, satque ex ea magna letitiam, voluptatemque capiebam tamen non possum non confiteri, cumulari me maximo gaudio, quod vulgo hominum opinio socium me ascribat tuis laudibus. Nemini conveni, cōvenio autem quotidie plurimos: sum enim permulti optimi viri, qui valetudinis causa in hac loca veniant, præterea ex municipijs frequentes necessarii mei qui omnes cum te summis laudibus ad cælum extulerunt; mihi continuo maximas gratias agunt. Negant enim se dubitare, quin tu meis præceptis et consilijs obtemperans præstantissimum te civem, singularem Cos. præbeas. Quibus ergo quanquam verissime possum respondere, te que facias, tuo iudicio et tua sponte facere, nec cuiquam egere consilio, tamen neg, planè assentior, ne imminuam tuam laudem, si omnis à meis consilijs profecta videatur, neg, valdè nego. Sum enim avidior etiam quam satis est, gloriæ, et tamen non alienum est à dignitate tua, quod etsi Agamemnoni, regum regi, fuit honestum, aliquem in consilijs capiedum Nestorem habere, mihi verò gloriosum, te iuvenem Cos. florere laudibus, quasi alumnus disciplina mee. L. quidem Cæsar, cum ad eum agrossum Neapolim venisset, quamquam erat oppressus totius corporis doloris, tamen antequam-

me

me plane salutaverat. O mi Cicero, inquit, gratulator tibi cum tantum valeas apud Dolabellam, quantum si ego apud sorori filium valerem jam salvi esse possumus. Dolabella verò tuo et gratulator, et gratias ego quam quidem post te consulens, solum possum verè Consulem dicere. Deinde multa de facto, ac de re gesta, tum nihil magnificentius, nihil prælarius actum unquam, nihil Reip. salutarius, testatus est, atque hæc una vox omnium est: A te autem peto, ut me hanc quasi falsam hereditatem alienæ gratiæ finas cernere, me aliqua ex parte in societatem tuarum laudum venire patiari: quanquam mi Dolabella (hæc enim jocosum) libentius omne mea, si modo sint aliquæ meæ laudes ad te transtulerim, quàm aliquam partem exhauferim ex tuis: nam cum te semper dilexerim, quantum tu intelligere potuisti, tum ijs tuis factis sic incensus sum, ut nihil unquam in amore mihi fuerit ardens ius. Nihil est enim (mihi crede) virtute formosius, nihil pulchrius, nihil amabilius. Semper amavi, ut scis, M. Brutum, propter eius summum ingenium, suavisimos mores, singularem probitatem atque constantiam: tamen Idibus M. tantum accessit ad amorem, ut mirare, locum fuisse augendi in eo, quod mihi jam pridem cum laetum etiam videbatur. Quis erat qui putaret ad eum amarem, quem erga te habeam, posse aliquid accedere? Tantum accessit, ut mihi nunquam dimig. amare videar, ante dilexisse. Quare

quid est, quod te hortor, ut dignitati & glorie
servias? Proponam tibi claros viros, quod facere
solent, qui hortantur? Neminem habeo clariorem
quam te ipsum: te imitare oportet, tecum ipse cer-
tes, nec licet quidē tibi jam tantis rebus gestis,
non tui similem esse. Quod cum ita sit, hortatio
non est necessaria, gratulatione magis utendum
est. Contigit enim tibi, quod haud scio, an nemini
ut summa severitas animadversionis, non modò
non invidiosa, sed etiam popularis esset, & cum
bonis omnibus, tum infino cuiq; gratissima. Hoc
tibi si fortuna quidam contigisset, gratularer se-
licitati tuae, sed contigit magnitudine, tū animi,
tum etiam ingenij atq; consilij. Legi enim concio-
nem tuam: nihil illa sapientius, ita pedetentim
tum accessus à te causam facti tum recessus, ut
res ipsa maturitate tibi animadvertendi omni-
um Consensu daret. Liberasti igitur & urbem pe-
riculo, & civitatem metu. Neq; solum ad tempus
maximum utilitatem attulisti, sed etiam ad ex-
emplum. Quofacto intelligere debes, in te positā
esse Rempub. tibiq; non modò tuendos, sed etiam
ornandos illos viros, à quibus initium libertatis
profectum est. Sed his de rebus coram plura pro-
pidem, ut spero: tu quoniam Rempub. nescis

conservas, fac ut diligentissime te,
mi Dolabella, custodias-

Kale.

M. T. C.

M. C. T. Bruto,

Nos treres meliorem loco videbantur. Si ripa
enim à te certo scio, quae gesta sunt, qualis
tibi saepe scripsi, Consules tales exiterunt, Cesa-
rius vero pueris meritis indoles virtutis: Utinam
tam facile eum florentem & honoribus & gratia
regere ac tenere possimus, quam facile adhuc te-
nuimus. Est omnino illud difficile, sed tamen
non diffidimus. Persuasum est enim adolescenti
& maxime per me ejus opera nos esse saluos, &
certe nisi Antonium ab urbe avertisset peris-
sent omnia: Trituo verò, aut quatrinduo ante
hanc rempublicam herrimā, timore quodam per ubi
sa civitas tota, ad se cum conjugibus, & liberis
effūdebat, eadem recreata ad XII. Calend. Maij
te huc venire, quam se ad te ire malebat: quo
quidem die magnorum meorum laborum multa-
rumq; vigiliarum fructum capere maximum, si mo-
dò est aliquis fructus ex solida veraq; gloria.
Nam tanta multitudinis, quantam capit urbs
nostra, concursus est ad me factus, ea cum usq; in
Capitolium deductus, maximo clamore atq; plau-
su in rostrum collocatus sum. Nihil est in me in-
ane, neq; enim debet. Tamen omnium ordi-
num consensus gratiarum actio, congratulatioq;
me commovet: propterea quod popularem
me esse in populi salute praclarum est, sed
hac te malo ab aliis audire, me videri de tuis
rebus consilijque facias diligentissime certio-

riorem

riorem, illudq; consideres ne tua liberalitas dissolutior videatur: sic sentit Senatus, sic populus Rom. nullos unquam hostes digniores omni supplicio fuisse, quam eos cives, qui hoc bello contra patriam arma ceperunt, quos quidem ego omnibus sententiis ulciscor, & prosequor, omnibus bonis approbantibus. Tu quid de hac re sentias, tui iudicij est. Ego sic sentio trium fratrum unam & eandem esse causam Consules duos bonos quidem in ipsa victoria occidit, cum paucis diebus magnopralio ante vicisset. Nam Pansa fugerat vulneribus acceptis, quae ferre non potuit. Reliquas hostium Brutus persequitur, & Caesar. Hostes autem omnes iudicati, qui M. Antonij sectam secuti sunt. Itaq; id Senatus consultum pleriq; interpretantur etiam ad tuos, sive captivos, sive dediticios pertinere. Equidem nihil differri durius, cum nominatum de C. Antonio decernerem, quod ita statuerem, à te cognoscere causam ejus Senatui oportet. X. Cal. Maij.

M. Brutus M. T. Ciceroni.

Quantum sit leticia affectus, cognitis rebus Bruti nostri, & Consulum facilius est tibi existimare, quam mihi scribere: cum alia laudo & gaudeo abcidisse, cum quod Bruti eruptio non solum ipsi salutaris fuit sed etiam maximo ad victoriam adiumento. Quod scribis trium Antoniorum unam atq; eandem causam esse, quid ego sentiam

sentiam, mei iudicii esse statuo nihil, nisi hoc Senatus aut pop. Rom. iudicium esse de his civibus, qui pugnantes non interierint. At hoc ipsum, iniquities inique facis, qui hostilis animi in rempub. homines, cives appelles. Imò iustissimè. Quod non dum Senatus censuit, nec pop. Rom. iussit. id arroganter non praedico neq; revoco ad arbitrium meum. Illud quidem non muto, quod ci, què me occidere res non cogit neq; crudeliter quicquam eripui, neq; dissolutè quicquam remisi, habuig, in mea potestate, quod bellum fuit. Multo quidem honestius iudicio, magisq; quod concedere possit Respub. miserorum fortunam non insectari, quam infinita tribuere petentibus, quae cupiditate & arrogantia incendere possint. Qua in re. Cicero vir optime ac fortissime, mihiq; merito & meo nomine & Respub. clarissime, nimis credere videris spei tuae statimq; ut quisq; aliquid rectè fecerit omnia dare ac permittere, quasi non liceat traduci ad mala consilia & corrupti largitionibus animum. Quae tua est humanitas, a quo animo te moneo patiari, praesertim de communi salute: faciant tamen, quod tibi visum fuerit, etiam ego, cum me docueri. Nunc Cicero, nunc agendum est, ne frustra oppressum esse Antonium gavisissimus nec semper primi cuiusq; mali excidendi causa sit, ut alud renascatur illo peius. Nihil jam neq; opionantibus aut patientibus nobis adversi evenire potest, in quo non cum omnium culpa, tum praecipue

puē tua futura sit, cuius tantam auctoritatem satus ac Pop. Rom. non solum esse patietur, sed etiam cupit, quanta maximē in libera civitate unius esse potest, quam tu non solū bene sentiendo, sed etiam prudenter tueri debes. Prudentia porro, quae tibi superest, nūllā abs te desideratur, modus in tribuendis honoribus. Alia omnia sic abunde adsunt, ut cum quolibet antiquorum comparari possint tuae virtutes. Num hoc grato animo liberalitē profectū, cautiorem ac moderatiorē liberalitatem desiderat. Nihil enim Senatus utquam dare debet, quod malē cogitantibus exemplo aut praefido sit. Itaque timeo de Consulatu, ne Caesar tuus alius se ascendisse putet decretū tui, quam inde si Consul factus sit, descensurū. Primo: Quod si Antonius ab alio relictum regni instrumentū occasionem regnandi habuit, quoniam animo fore putas, si qui autorem non tyranno interfecto, sed seipso Senatu putat se imperia quilibet concupiscere posse? Quare tumēs facilitatē, providentiam laudabo tuam, cum exploratū habere cōsepro. Caesarem honoribus, quos acceperit, extraordinarijs fore contentum. Alia igitur, iniquis, culpa me rerū facit, prorsus aliena si pro-videri potuit, ne existeret, quod utinam inspectare possis timorē de illo mecum. His literis scriptis, te Consulē factum audivimus. Tum verō incipiam proponere tibi rem iustam: et jam suū vincentem viribus si istuc videro. Tilius valet, &

in

in Macedonium cum equitatu pratermissus est, Idibus Maij ex castris.

M. C. T. Qn. Tironi
S. D.

Nos à te, ut scis, discessimus, ad quartū Non. Novemb. Leucadem venimus ad octavum Idus Novemb. ad septimum Idium, ibi propter tempestatem ad VI. Idus morati sumus, inde ad V. Idus Corcyram bellissime navigavimus: Corcyra fuimus aq. ad XVII. Calendas Decemb. tempestatibus retenti ad XI. Calend. Decemb. in portum Corcyreorum, ad Cisso de stada CXX. processimus. Ibi retenti ventū fuimus uq. IX. Calend. Interea qui cupide profecti sunt, multi naufragia fecerunt: nos eo die cœnati solvimus. Inde Austro lenissimo, caelo sereno, nocte illa 6 die postero in Italiam ad Hydruntē ludibundī pervenimus, eodemq. vento postridiē id erat ad VII. Calend. Decemb. hora quarta Brundisium venimus, eodem tempore simul nobiscum in opopidum introiit Terentia, quae te facit pluximi. Ad V. Calend. Decemb. servus Cn. Planus Brundisii tandem aliquando mihi à te expectatissimas literas reddit, datas Idus Non. quae me molestia valde levarunt, utinam omnino liberassent, Sed tamen Asclepio, Medicus plane confirmat, propediem te valentem fore. Nunc quidem ego te hortor, ut omnem diligentiam adhibeas ad convalescendum: tuam

pru-

prudentiam, temperantiam, amorem erga me-
 ritum. Scio te omnia facturum, ut nobiscum quam
 primum sis. Sed tamen ita velim, ut ne quid pro-
 peres Symphoniam Lysonis velum vitasses, ne in
 quartam hebdomadam incideres. Sed quando pu-
 dori tuo maluisti obsequi, quam valetudini, reli-
 qua cura. Curio misi, ut medico bonos haberat
 & tibi daret quod opus esset, me, cui iussisset cu-
 raturum, Equum & malum tibi Brundisii reli-
 qui. Romae vereor, ne ex Calend. Ianuar. magni
 tumultus sint. Nos agemus omnia modice. Reli-
 quum est, ut te hoc rogem. & a te petam, ne tem-
 re naviges. Solent nautae festinare quatuor
 causa. Cautus sis, mi Tiro, more magnum &
 difficile tibi restat. Si poteris cum Messinio, cau-
 te ualeat navigare, sin minus cum honesto ali-
 quo homine, cuius auctoritate navicularius mo-
 veatur. In hoc omnem diligentiam si adhibueris
 teg, nobis incolumen prestiteris, omnia a te be-
 beho. Etiam atque etiam noster Tiro vale. Medici
 Curio Lysonide te scripsi diligentissime, Vale.

M. C. Mario S. D.

lib. 7. Fam. Epist.

ARGUMENTUM.

Commemorat, quo consilio adven-
 sus Caesarem in bellum Pharsalicum
 abierat; & se post victoriā Caesaris in
 urbem

urbem receperat, docens illic versari
 miserum esse, sed alibi longè miserus
 sibi fore. Maximam tamen se conso-
 lationem capere conscientia recto-
 rum consiliorum, habere quibus se
 confirmet, scientiam bonarum arti-
 um, & gloriam rerum gestarum.

Persepe mihi cogitanti de communibus mise-
 rijs, in quibus tot annos versamur, & (ut vi-
 deo) versabimur, solet in mentē venire illius tē-
 poris, quo proximè fuimus una: quē etiam ipsam
 diē memoriā teneo, Nam ad III. Idus Maij Len-
 tulo & Marcello consulibus, cum in Pompejanum
 vesperi venissem, tu mihi sollicito animo praesto
 fuisti. Sollicitū autem te habebat, cognatio, tum
 officij, tum etiam periculi mei. Si manerem in I-
 talia verebare ne officio deessem, sin proficiscerer
 ad bellum periculum te meum commovebat. Quo
 tempore vidisti profecto me quod ita conturbā-
 tum, ut non explicarem quid esset optimū factū.
 Pudori tamen malui, iamque cedere, quam salutis
 meae rationem ducere. Cuius me mei facti pen-
 tui, non tam propter periculum meum quā pro-
 pter vitia multa, quae ibi offendi, quo veneram.
 Primum ne magnas copias neque bellicosas; deinde
 extra ducem paucos, praeterea (de primis ipibus lo-
 quor) reliqui primam in ipso bello rapaces deinde
 in oratione ita crudeles, ut ipsam victoriam
 horre-

horrer me maximum autem alienum amplius
 timorū virorum. Quid queri? nihil boni pro-
 pter causam. Quae cum vidissem, desperant
 etiam, primum capi suadere pacem, cui iustu-
 ram semper auctor, deinde cum ab ea sententia pe-
 pejus valde abhorreret suadere instituit, ut be-
 duceret. Hoc interdum probabant, & in ea senten-
 tia videbatur fore & fuisset sortasse, nisi quae
 ex pugna cepisset suis militibus confidere. Ex
 tempo e vir ille sumus nullus Imperator fuit
 Signa Tirone, & collectio exercituum cum legio-
 nibus robustissimis contulit: victus turpissimè
 amissis etiam castris solus fugit. Hunc ego be-
 mihi sine feci, ne putavi, cum integri pares no-
 fuisset fractos superiores fore. Discessi ab e-
 bello, in quo aut in acie cadendum fuit, aut in
 quas infidias incidendum, aut deveniendum
 victori manus aut iuventutem confugiendum, aut
 capiendus tanquam exilio locus, aut cōfiscandus
 mors voluntaria. Certe nihil fuit praeterea si-
 victori nolles, aut non auderes committere. Ex
 omnibus autem istis quae dixi, incommodum nihil in-
 tolerabilius exilio praesertim innocenti, ubi nulla
 adjuncta est turpitudine, addo etiam, cum ea urbe
 careas in qua vides quod videre possis sine do-
 lore. Ego cum meis si quicquam nunc cuiuspiam
 est) etiam in meis esse malui: quae acciderunt, om-
 nia dixi esse futura, veni domum, non quod op-
 tima vivendi conditio esset, sed tamen si esset al-
 aliqua

liqua forma Republica tanquam in patria ut esse
 si nulla tanquam in exilio. Mortem mihi cur co-
 sciscerem, causa non visa est, cur optarem, multa
 cause. Fecus est enim: VBI NON SIS QVI
 EVERIS, NON ESSE CUR VELIS VIVERE.
 Sed tamen vivere culpa magnum esse solatium,
 praesertim cum habeas duas res quibus mihi suste-
 tem, optimam artium scientiam, & maximam
 rerum gloriam, quarum altera mihi vivo nun-
 quam eripietur altera a mortuo quidem. Haec
 ad te scripsi verbosius, & tibi molestius fui, quod
 te cum rei, cum Reipublicae cognovi amantissimum.
 Notum tibi omne consilium meum esse volui, ut
 primum scires me nunquam voluisse, plus quicquam
 posse, quam universam Rempublicam. Posse
 ista quam alicujus culpa tantum valeret unus, ut
 obfisci non posset, me voluisse pacem amisso exer-
 citu, & eo duce, in quo spes fuerat uno, me volu-
 isse etiam reliquis omnibus postquam non potue-
 rim, mihi ipsi finem fecisse belli: nunc autem si haec
 civitas est, civem esse me: si non exule esse non
 incommodiore loco quam si me Rhodum, aut Mi-
 tylenas contulisset. Haec tecum coram matrem,
 sed quia longius fiebat, volui per literas eadem:
 ut haberetis, quid diceretis, si quando in vituperato-
 res meos incidissetis. Sunt enim, qui, cum meus in-
 teritus mihi fuerit, Reipublicae profuturus, cri-
 minis loco putant esse, quod vivam. Quibus ego
 certo scio non videri satis multos perisse, qui si me

audissent, quamvis iniqua pace, honeste, tam
viverent. Armis enim inferiores non causa su-
sent. Habes epistolam verbosiorē fortasse quā
velles: quod tibi ita videri putabo, nisi mihi li-
giorem remiseris. Ego si, quā volo expedien-
tiori tempore te, ut spero, Videbo. Vale.

LIBER IV. EPISTOLARUM

M. T. C. Servio Sulpitio S. D.

Fam. lib. 13. Epist. 18.

Marcus curius, qui Patris negotiatur, mi-
tis & magnis de causis à me diligitur. &
& amicitia pervetus mihi cum eo est, ut primū
in forum veni instituta, & Etrurū cum aliquo
es antea, tum proximo hac miserrimo bello, &
mus ejus tota mihi patuit. Quā si opus fuisset
tam essem usus, quam mea. Maximum autem
mihi vinculum cum eo est, quasi sanctioris tui-
dam necessitudinis, quod est Attici nostri fami-
liarissimus, eumque unum præter ceteros ob-
vas ac diligit, quem si tu jam forte cognovisti
puto me hoc, quod facio, facere serius. Ea enim
est humanitate, & observantia ut eum tibi jam
ipsum per se commendatum, putem. Quod ta-
men si ita est, magnopere à te peto, ut ad eam ve-
luntatem, si quam in illum ante has meas li-
teras contulisti, quam maximus postea com-
mendatum

mandatione nostra cumulus accedat. Sin autem
propter verecundiam suam minus se tibi obtulit,
aut eum nondum habes sacri cognitum, aut quæ
causa est, cur majoris commendationis indigeat,
sis tibi eum commendo, ut ne majore studio quem
quam, neque justioribus de causis commendare pos-
sim. Faciamque id, quod debent facere ij, qui reli-
giose & sine ambitione commendant. Spondeo
enim tibi, vel potius spondeo: in meque accipio eos
esse M. Curij mores, eamque probitatem, tum etiā
humanitatem, ut eum & amicitia tua & tam ac-
curata commendatione si tibi cognitus, dignum
sis existimaturus. Mihi certè gratissimum feceris,
si intellexero has literas tantum, quantum scribens
confidebam, apud te pondus habuisse, Vale.

M. T. C. Qu. Termo Proptæt.

S. P. D. Fam. 13. 57.

Quod magis quotidie ex literis nuncijsque bellum
magnum esse in Syria cognosco, eodē vehemen-
tius à te pro nostra necessitudine contendo, ut mi-
hi M. Annejum legatum primo quoque tempore re-
mittas. Nam ejus opera, consilio, scientia rei mili-
tari, vel maxime intelligo me. Remp. adjuvari
posse. Quod nisi tanta ejus res ageretur nec ipse
adduci potuisset, ut à me discederet: neque ego us-
eum à me dimitterem. Ego in Ciliciam proficisci
cogito circiter Calend. Maij. Ante eam diem An-
nejus ad me redeat oportet. Illud quod eum &
coram

coram. & per litteras diligentissime egi, id & nunc
etiam atque etiam ego, cura sic tibi ut suum nego-
cium quod habet cum populo Sardonio pro caule
veritate, & pro sua dignitate conficiat. Intellexi
ex tua oratione, quum tecum Ephesi locutus su-
re ipsius M. Anni causa omnia velle. Sed tamen
sic velim existimes te mihi nihil gratius facere
posse, quam si intellexero per te illi ipsum nego-
cium ex sententia confecisse. Idque quam primum
efficias, te etiam atque etiam rogo. Vale.

M. T. C. Silio Prop. S. D.

Non putavi fieri posse, ut mihi verba deesse-
rent, sed tamen in Cajo Lenio commendan-
do desunt. Itaque rem tibi exponam paucis verbis,
sed tamen ut plane perspicere possis voluntatem
meam. Incredibile est quanti faciamus & ego &
frater meus qui mihi carissimus est. M. Lemnium.
Id sit tum plurimum ejus officii, tum summa ejus
probitate & singulari modestia. Eam ego a me
invidissimum dimisi tum propter familiaritatem
& consuetudinis suavitatem, tum quod consili-
ejus fideli ac etiam bono libenter utebar. Sed ve-
rior ne jam mihi superesse verba putes, qua di-
xeram de futura. Commendo tibi hominem, sicut
intelligis me, de quo ea supra scripserim, de bene
commendare. Atque vehementer etiam peto, ut
quod habet in tui provincia negotij, expediam
quod

quod tibi videbitur rectum esse ipse dicas. Ho-
minem facilimum, liberalissimumque cognosces.
Itaque te regno ut cum solutum liberum, confectis
ejus negotijs per te quam primum ad me mittas
Id mihi fratrique meo gratissimum feceris. Vale.

M. T. & Cicero Terentia, Tullia Q.
& Qu. F. Titoni
S. D.

Et si oportunitatem opera tua omnibus locis
desidero tamen non tam mea quam tua cau-
sa doleo te non valere. Sed quando in quartana
conversa est vis morbi, sic enim scribit Curius,
spero te diligentia adhibita etiam firmiorem fore.
Modo fac id quod humanitati tuae est, ne quid al-
lud cures hoc tempore nisi ut quam commodissi-
me convalescas. Non ignoro quantum ex deside-
rio labores, sed erunt omnia facilia si valebis: fe-
stinare te nolo, ne nauseae molestiam suscipias a-
ger, & periculosa hyemo naviges: Ego ad urbem
accesi pridie Non. Ianuar. obviam mihi sic es-
predatum, ut nihil fieri potuerit honoratius.
Sed incidit in ipsam flammam civilium discordiarum
vel potius belli, cui cum cuperem incedi & ut
arbitror possem cupiditates ceterorum hominum (nam
ex utraque parte sunt qui pugnare cupiunt) impedi-
mento mihi fuerunt omnino. Et ipse Caesar amicus
nostri

noſter, minaces ad Senatum & acerbis literis miſerat, & erat ad huc impudens, qui exercitiū & provinciam invito Senatu teneret & Curio meus illum incitabat Antonius quidem noſter, & Q. Caſſius nulla vi expulſi ad Caſarem cum curione profeſti erant. Poſteaquam Senatus conſulibus, pratoribus, tribuniſ plebis, & nobis (qui proconſules ſumus) negotium dederat, ut curare mus, ne quid Reſpub. detrimenti caperet, nunquā in iore in periculo civitas fuit, nunquam improbi cives habuerunt paratiorem ducem. Omnino ex hac quoq; parte diligentiffime cōparatur. Id fit autoritate & ſtudio Pompeij noſtri qui Caſarem ſerō caput timere. Nobis inter has turbas Senatus frequens flagitavit triumphum, ſed Lentulus Conſul, quo majus ſuum beneficium faceret ſimul atq; expeditiſſet, quæ eſſent neceſſaria de Re pub. dixit ſe relaturum. Nos agimus nihil cupidē, eoq; eſt noſtra pluriſ autoritas, Italia regione de, ſcriptæ ſunt, quam quāq; partem tueretur. Nos Capuam ſumpſimus. Hac te ſcire volui. Tu etiam atq; etiam cura valeas, literasq; ad me mittas, quotieſcunq; habebis cui deſ. Etiam atq; etiam vale, Datum pridie Idus Ianuar.

M. T. C. Cn. Pompejo Proconſuli.

Ubi ad te literas miſiſſem, quæ tibi Canuſiū reddita ſunt, ſuſpicionem nullam habebam,

te Reipub. cauſa mare tranſiturum eramq; in ſpe magna, fore ut in Italia poſſemus, aut cōcordiā cōſtituere, quæ mihi nihil utilius videbatur, aut Rempub. ſumma cum dignitate defendere. Intere rim nondū meis literis ad te perlatiſ, ex hū mādātis, quæ D. Alio ad Coſ. dederas, certior iui cōſiliū factus, non expectavi, dum mihi à te litteræ redderentur, conſeſtimq; cum Q. Fratre, & iū liberis noſtris iter ad te in Apuliam facere cōpi. Cum Thianum Siciſimum veniſſem, C. Meſſius familiaris tuus mihi dixit, alijsq; complures, Caſarem iter habere Capuam: & eo ipſo die manſurum eſſe eſſentia. Sane ſum commotus: quod ſi ita eſſet nō modo iter meū intercluſum, ſed meiſum plane exceptum putabam: Itaq; tam Calceſ proceſſi, ut ibi potiſſ. mū conſiſterem, dum certū nobis ab eſſentia de eo quod audierā, referetur. At mihi cum Calceſ eſſem aſſertur literarū tuarum exemplum, quas tu ad Lentulum Coſ. miſiſſes. Hæ ſcriptæ ſic erant: Literas tibi à L. Domitio ad XII. Cal. Mart. allatas eſſe, earumq; exemplum ſubſcripſeras: magniq; intereſſe Reipub. ſcripſeras, omneis copias primo quoq; tēpore in unū locum convenire & ut præſidij quod ſatis eſſet, Capuæ relinqueret. His ego literis lectiſ, in eadem opinione fui quæ reliqui omnes, te cum reliquiſ copiis ad Conſinium eſſe venturum, quo mihi, cum Caſar ad oppidum caſtra haberet, tuū iter eſſe non arbitrabar. Cum res in ſumma expectatione

ratione esset, utrumq; simul audivimus & que Corfinij acta essent, & te iter Brundisium facere coepisse. Cumq; nec mihi, nec fratri meo dubium esset, quin Brundisium contenderemus a multis quide Samnio Apuliaq; veniebant, admoniti sumus ut caveremus, ne ex ciperemur a Casare quod in eadem loca, que nos petabamus profectus celerius etiam quam nos possemus, eo quod intenderas venturus esset. Quod cum ita esset, nec mihi nec fratri meo nec cuiquam amicorum placuit committere, ut temeritas nostra non solum nobis, sed etiam Reipub. noceret cum praesertim non dubitaremus, quin si etiam nobis tuum iter fuisset, te tamen jam consequi non possemus. Interim primo accepimus tuas literas Canusio ad X. Mart. datas, quibus nos hortaris, ut celerius Brundisium veniamus: quas cum accepissemus, ad 11 I. Calend. Mart. non dubitabamus, quin tu jam Brundisium per venisses, nobisq; iter illud omnino interclusum videbatur, neq; minus nos esse capios, quam qui Corfinium venissent. Neq; enim eos solos arbitrabamur, capi, qui in arma eorum manus incidissent, sed eos nihilominus, qui regionibus exclusi, intra praesidia, atq; inter arma aliena venissent. Quod cum ita sit, maxime vellem primum semper tecum fuisse, quod quidem tibi ostenderem cum a me Capuam reijciebam. Quod feci non vitandi oneris causa sed quod videam teneri illam urbem sine exercitu non posse? accidere autem mihi nolebam,

nolebam, quod doleo viris fortissimis accedisse. Quonia autem tecum, tu essem non contigit, uti nam tui consilij certior factus essem, nam suspicio ne assiqui non potui, quod omnia prius arbitratum fore, quam ut Reipub. causa in Italia non posset duce te consistere Neq; vero nunc consilium tuum reprehendo, sed fortunam Reipub. lugeo, Nec si ego quid tu sis secutus non perspicio, idcirco minus existimo, te nihil nisi summa ratione fecisse: mea quae semper fuerit sententia primum de pace vel iniqua conditione retinenda, deinde de urbe (nam de Italia quidem nihil mihi unquam ostenderas) meminisse te arbitror. Sed mihi non sumo ut meum consilium valere debuerit: secutus sum tuum neq; id Republicae causa de qua speravi, quae nunc afflicta est, nec excitari sine civili perniciosissima bello potest, sed te quarebam, telum esse cupiebam neq; ejus rei facultatem, si qua erit praetermitteram. Ego me, in hac omni causa facile intelligebam, regnandi cupitum omnibus non satum facere. Primum enim praeme tuli, me nihil malle quam pacem non quia eadem timere, quae illi, sed ea bello civili leviora ducebam. Inde suscepto bello, cum pacis conditiones ad te afferri, a teq; ad eas honorifice & large responderi viderem dixi meam rationem, beneficio arbitrabar. Memineram me esse unicuique meum maximis in Remp. meritum supplicia miserrima & crudelissima pertulissim: me esse

unum qui si offendissem ejus animum, cui tum cum jam in armis essemus, Consulatus tamen alter & triumphus amplissimus deferēbatur. Subijcere iisdē praeliis, ut mea persona semper ad improborum impetus aliquid videretur habere populare. Atq; hac non ego prius sum suspicatus, quam mihi palam denunciata sunt: neq; ea tā perituri si obeunda essent, quam declinanda putavi, si honeste vitare possem: Quoniam brevē illius temporis, dum in spe pax fuit, rationē nostram vidēs, reliqui facultatē res ademit. His autem tem quibus non satis facio facile respondeo: neq; enim ego ami. ior C. Caesari unquam fui, quam illi: neq; illi amiores Reipubl. quam ego. Hoc inter me & illos interest: quod cum illi cives optimi sint, & ego ab illa laude non absim conditionibus, quod idem te intellexeram velle: illi armis discipulari maluerint: quae quoniam ratio omissa est, perfidiam profecto, ut neq; Respub. civis animum, neq; tu amici a me desideres.

Cn. Pompejus M. Marcello & L.

Lentulo Coss. S. D.

Ego quod existimabam dispersos nos, neq; Reip. utilis neq; nobis praesidio esse posse, idcirco ad L. Domitium literas misi, primum ut ipse cum omni copia ad nos veniret: si de se dubitaret, ut cohortes XIX. quae ex Piceno ad me iter habebant ad vos mitteret. Quod veritus sum, factū

est: ut Domitius in praesidium veniret, ut neq; ipse satū firmus esset ad castra faciendā, quod meas XIX. & suas XII. cohortes tribus in opp. bus distributas haberet. Nam partim Alba, partim Sulmone colloca vitineq; si vellet expedire posset. Nunc scitote, me esse in summa sollicitudine, nam & tu & tales viros periculo obsidionis liberare cupio, neq; subsidio ire possum, quod his duabus legionibus non puto esse curā. Videndum, ut illuc ducatur. Ex quibus tamen non amplius XIII. cohortibus contrahere potui, quas Brundisium misi neq; Canusium sine praesidio dum abessem, putavi esse dimittendum D. Iel. o mandata, quod majores copias sperabam nos habituros, ut si vobis videretur, alter ruter vestrum ad me veniret. Alter in Siciliam cum ea copia quam Capuā & circa Capuam comparasti, & cum in militibus quos Faustus legit proficisceretur. Domitius cum VII. suis cohortibus eodem adungeretur, reliquae copiae omnes Brundisium cogerentur & inde navibus Dyrrachium transportaretur. Nunc cum hoc tempore nihilo magis eo, quam vos subsidio Domitio ire possum, seu per montes explicare, non est nobis committendum, ut has XIV. cohortes, quas dubio animo habeo, hostis accedere, aut in itinere, me consequi possit? Quamobrem placitum est mihi (etiam video C. Marcello & ceteris nostri ordinis, qui hic sunt) ut Brundisium ducerem hanc copiam quam mecum habeo. Vos hortor, ut quot

cunq; militum contrahere poteritis, contrahitis, & eodem Brundisium veniatis quam primum. Arma que ad me missuri eratis hincseco, armata milites, quos vobiscum habebas, que arma superabunt, ea si Brundisium jumentis deportaveritis, vehementer Reipub. profueritis. De hac re vellem vos nostros certiores faceretis. Ego ad P. Lupum & C. Coponium pratores misi, ut se nobis conjungerent, & militum quos haberent, ad nos deducerent. Valete.

M. T. C. Macello. S. P. D.

Etsi eo te adhuc usum consilio intelligo, ut id reprehendere non audeam, non quia ab eo ipse dissentiam, sed quod ea te sapientia esse iudicem, ut meum consilium non anteponam tuo, tamen & amicitie nostrae vetustas, & tua summa erga me benevolentia, qua mihi jam a pueritia tua cognita est me hortata est, ut ea scriberem ad te qua salutis tue conducere arbitrarer & non aliena esse dicerem a dignitate. Ego eum te esse, qui horum malorum initia multo ante videris, Consulatum magnificentissime atq; optime gesseris, praclarum meminisse: sed item etiam illa vidi, neq; te consilii civilis belli ita gerendi, neq; copias Cn. Pompei, nec genus exercitus probare semperq; summe diffidere, qua in sententia me quoq; fuisse memorum tenere te arbitror. Itaq; neq; tu multum interfu-

si rebus gerendis, Ego id semper egi, ne inter essem. Non enim ijs rebus pugnabamus, quibus valere poteramus Consilio, autoritate, causa que erant in nobis superiora, sed lacertis & viribus, quibus pares non erimus. Victi sumus igitur, aut si dignitas vinci non potest, fragili certe & adjecti. In quo tuum consilium nemo potest non maxime laudare quod cum spe vincendi, simul abiecasti certandi etiam cupiditatem, ostendistiq; sapientem, & bonum civem in via belli civilis invirtium suscipere, extrema non libenter persequi. Qui non idem consilium, quod tu, secuti sunt: eos video in duo genera esse distractos. Aut enim renovare bellum conati sunt, & hi se in Apriam contulerunt. Medium quoddam tuum consilium fuit, qui hoc fortasse humilis animi duces illud pertinaci. Fateor a plerisque, vel dicam ab omnibus sapiens tuum consilium a multis etiam magni ac fortis animi iudicatum, sed habet ista ratio, ut mihi quidem videtur, quandam modum praesertim cum tibi nihil deesse arbitrarer, ad tuas fortunas omnes optinendas, praeter voluntatem. Sic enim intellexi, nihil aliud esse quod dubitationem afferret ei, penes quem est potestas, nisi quod veretur, ne tu illud beneficium omnino non putares. De quo quid sententiam nihil attinet dicere, eum appareat ipso quid fecerim. Sed tamen si jam ita constituis-

L I B E R

ut abesse perpetuo mallet quam ea, quæ nolle, vi-
dere: nam id cogitare deberes, ubicumq; esses te-
fore in ejus ipsius, quem fugeres potestate. Qui si
facile passurus esset te carentem patria, & fortu-
nis tuis quietè & libere vivere, cogitandum tibi
tamen esset Romæ ne & domi tuæ cujusmodi res
esset, an Mytilenis, aut Rhodi mallet vivere. Sed
cum ita late pateat ejus potestas, quem viremur,
ut terrarum orbem complexa sit, namque magis
ne periculo domi tuæ esse, quam cum periculo ali-
enæ? Equidem etiam si oppræda mors esset domi
atq; in patria malle, quam in externis atq; alienis
locis. Hoc idem omnes qui te diligunt sentiunt,
quorum est magna in tuis maximis, clarissimisq;
virtutibus multitudo: habemus etiam rationem
rei familiaris tuæ quam dissipari volumus. Nam
et si nullam potest accipere injuriam, quæ futura
perpetua sit, propterea, quod neq; is qui tenet
Rempub. patietur, neq; ipsa Respub. tamè impet-
prædonum in tuas fortunas fieri nolo. Itaque qui
sent audere scribere, nisi te intelligere cõfide-
rè. Hic te unius sollicitudines, unius etiam mu-
te & assidue lachrymæ C. Marcelli fratris opti-
mi deprecantur, nos cura & dolore proximi su-
mus, precibus tardiores, quod ius advenit cum
ipsi deprecatione eguerimus, nō habem⁹. Gratia
tantum possumus, quantum victi. Sed tamen cõ-
silio, & studio Marcello non desumus, à tuis reli-
quis non adhibemur, ad omnia parati sumus.
Vale.

M. Mar

Q U A R T U S

M. Marcellus Ciceroni

S. D.

105

Plurimum valuisse apud me tuam semper au-
toritatem, tam in omni re, tum in hoc maxi-
me negotio potes existimare, cum mihi C. Mar-
cellus frater amantissimus mei non solum consilia
daret, sed precibus quoq; me obsecraret non
prius mihi persuadere potuit, quam tuis est esse-
dum literis, ut uterer vestro potissimum consi-
lio. Res quemadmodum sit acta, vestre literæ mi-
hi declarant. Gratulatio tua est mihi probatissi-
ma, quod ab optimo sit animo, tamen hoc mihi
multo jucundius est & gratius, quod in summa
paucitate amicorum, propinquorum, ac necessa-
riorum, qui vere meæ salutis faverent, te cupi-
dissimum mei præstitisse cognovi. Reliqua sunt
ejusmodi, quibus ego, quoniam hæc erant tempo-
ra facile & æquo animo carebam. Hoc verò
ejusmodi esse statuo, ut sine talium virorum, &
amicorum benevolentia, neq; in adversa neq; in
secunda fortuna quisquam vivere possit. Itaq; in
hoc ego mihi gratulor. Tu vero, ut intelligas
homini amicissimo te tribuisse offi-
cium, re tibi præstabo,
Vale.

Servius

LIBER
Servius Sulpitius M. T. C.
S. D.

ET si scio non iucundissimum nuncium mihi
bis allaturū, tamen quonia Casus & natus
in bonū dominatur, visum est faciendū quomodo
modo res se haberet, vos certiores facere. Ad
Cal. Iunij, quum ab Epidaurō Piræi navi adve
ntus essem, ibi Marcellum collegam nostrum con
veni, eumq; diū ibi consumsi, ut cum eo essem. Re
stero die cum ab eo digressus essem, eo consilio,
ab Athenis in Boetiam irem, reliquamq; iur
tionem absolverem ille, ut agebat, supra Ma
giam Italiam versus navigaturus erant. Postridie ei
diei, cum ab Athenis proficisci in animo haberem
circiter horam decimam noctu, Posthumis fam
liaris ejus ad me venit, & mihi nuntiavit, Ma
rcellum collegam nostrum post cœna tempore
à P. Magio Chilone familiari ejus pugione per
cussum esse & duo vulnera accepisse, unum in
macho, alterū in capite secundum aurem sper
re tamen eum vivere posse: Magium seipsum in
terfecisse: postea se à Marcello ad me missum esse
qui hac nuntiaret & rogaret, uti cogerem melle
cos? Coegi & è vestigio eod sum profectus primo
luce. Cum non longe à Piræo abessem puer Al
diam obviā mihi venit cum codicillis, in quibus
erat scriptum paulo ante lucem Marcellū deo
suū obiisse. Ita vir clarissimus, ab homine te
rimo

QUARTUS

107

rimo acerbissima morte est affectus, & cui inimici
propter dignitatem pepercerant inventus est
amicus, qui ei mortem afferet. Ego tamen ad
tabernaculum ejus perrexi: inveni duos liberos
& pauculos servos, reliquos agebant profugisse
metu perterritos: Quod Dominis eorum ante ta
bernaculum interfectus esset. Coactus sum in ea
dem illa lectica, qua ipse delatus eram, meoq; le
cticarius in urbem eum referre, ibiq; pro ea copia,
que Athenis erat, sumus ei satū amplum facien
dum curavi. Ab Atheniensibus locum sepultura
intra urbē, ut darent impetrare non potui: quod
religione se impediri dicerent, neq; tamē id ante
cuiquam concesserant. Quod proximum fuit, ut
in quo vellemus Gymnasio eum sepeliiremus, no
bis permisserunt. Nos in nobilissimo orbi terra
rum Gymnasio Academicæ locum delegimus, ibiq;
illum tumbulimus, posteaq; curavimus ut iidem
Athenienses in eodem loco monumentum ei mar
moreum faciendum locarent. Ita quæ nostra of
ficia fuerunt, pro collegio & propinquitatē &
vivo, & mortuo omnia ei præstitimus. Vale.
Data Prid. Calend. Iun. Athenis.

M. T. C. Qu. Ligatio. S. P. D.

ET si tali tuo tempore, me aut consolandi, aut
juvandi tua causa scribere ad te aliquid pro
nostra amicitia oportebat, tamen adhuc non
feciquia neq; lenire videbar oratione, neq; ie
vara

vare posse dolorem tuum. Postea verò quam magnam spem habere coepi, fore, ut te brevi tempore incolumen haberemus, facere non potui quod tibi & sententiam & voluntatem declarem meam. Primum igitur scribam quod intelligo, & perspicio, non fore in te Casarem duriores. Nam & res cum quotidie, & dies, & opinio hominum & ut mihi videtur, etiam sua natura mitiora facit, idque cum de reliquis sentio, tum de te etiam audio ex familiarissimis ejus quibus ego ex tempore, quo primum ex Africa nuncius venit supplicare una cum fratribus tuis non destitui quorum quidem & virtus, & pietas & amor in te singularis, & assidua & perpetua salutis tue curat, tantum profecit, ut nihil sit, quod non ipsum Casarem tributurum existimen, etsi tardius quam voluimus. Magnis occupationibus ejus quo omnia petuntur, aditus ad eum difficilioribus fuerunt, & simul Africanae causae iratior, diutius velle videtur eos habere sollicitos, à quibus se putat diuturnioribus esse molestis conflictatum. Sed hoc ipsum intelligimus eum quotidie remissius, & plucatiùs ferre. Quare mihi crede, & memoria manda, me tibi id affirmasse, te in istis molestis diutius non futurum. Quando quod sentirem exposui, quod vellem tua causa re potius declarabo quam oratione. Et si tantum possem, quantum in ea Repub. de qua ita meritus sum, ut tu existimas, posse debebam, ne tu quidem

quidem in istis incommodis esses. Eadem de causa opes meas fregit, quae tua non solum in discrimen addaxit. Sed etiam quicquid imago veteris meae dignitatis, quicquid reliquae gratiae valebunt, studium, consilium, opera, gratia si res mea, nullo loco deerunt tuis optimis fratribus. Tu fac habes sortem animum, quem semper habuisti, primum ob eas causas, quas scripsi: deinde quod ea de Repub. semper voluisti, ut non modo secunda sperare debeas, sed etiam si omnia adversa essent, tamen & conscientia & factorum & consiliorum tuorum quacumque, acciderent fortissimo & maximo animo ferre deberes. Vale.

M. T. C. Q. Ligario

S. D.

ME scito omnem meum laborem, omnem operam, curam, studium, in tua salute consumere. Nam cum te semper maxime dilexi, tum fratrum tuorum quos aequè atque te summa benevolentia sum complexus, singularis pietas amorque fraternus nullum me patitur officij erga te studij, munus aut tempus praetermittere. Sed quae faciam, fecerim pro te, ex illorum te letis quam ex meis, malo cognoscere. Quid autem sperem, aut consilium & exploratum habeam de salute tua, id ibi à me declaravi volo. Nam si quisquam est timidus in magnis periculis rebus, semperque magis adversos rerum exitus metuens quam sperans

spirans secundos, is ego sim, si hoc vitium, est
eo me non carere confiteor. Ego idem tamen cum
ad 11. Calend. intercalareis priores, rogatus fra-
trum tuorum venissem mane ad Caesarem, atq; o-
mnem adeundi & conveniendi illius indignita-
tem, & molestiam pertulissen, cum frater & pro-
pinqui tui jacerent ad pedes, & ego essem locu-
tus, quae causa, quae tempus tum postulabat, non
solum ex oratione Caesaris, quae sane mollis &
liberalis fuit, sed etiam ex oculis, vultu & mul-
tis praeterea signis, quae facilius perspicere potui,
quam scribere, hanc in opinionem discessi, ut mi-
hi tua salus dubia non esset. Quamobrem sac a-
nimo magno fortissimis: & si turbatissima sapien-
ter ferebas tranquilliora late feras. Ego tamen
tuis rebus sic adero, ut difficilimis, neq; Caesari
solum, sed etiam amicis ejus omnibus, quos mihi
amicissimos esse cognovi, prote sicut ad huc feci,
libentissime supplicabo. Vale.

D. Brutus. M. T. C. S. P. D

Iam non ago tibi gratias. Cui enim re vix re-
spondere possum, huic verbis non patitur res satis-
feri. Attendere te volo, quae in manibus sunt.
Qua enim prudentia es nihil te fugiet, si meas
lucras diligenter legeris. Sequi confestim Anto-
nium huius de casu Cicero non potui, eram sine e-
quitibus, sine jumentis. Hirtium periisse nescie-
bam. Caesari non credebam prius, quam conve-
nissim,

nissim, collocatus essem. Hic dies hoc modo a-
biit: Postrid e maneta Pansa sum accersitum Bono-
niam. Cui in itinere essem nuntiatum mihi est,
cum mortuum esse Recuri ad meas copulas: sic
enim verò eas appellare possum. Sunt extenua-
tissima & inopia omnium rerum pessime acce-
pta. Riduo me antonius antecessit itinera mul-
to majora fugiens, quam ego sequenti: Ille enim
id passim, ego ordinatim, quacumq; ivit erga flu-
la solvit, homines erripuit, constitit nusquam
prius, quam ad vada venit. Quem locum volo
tibi esse notum. Iacet inter Avernium & Al-
pes, impeditisimius ad iter faciendum. Quum
abessem ab eo millia passuum triginta, & se jam
Vendidio conjunxisset, concio ejus ad me est alla-
ta, in qua petere cepit à militibus ut se trans Al-
peis sequeremur, sibi cum Marco Lepido conve-
nire. Si clamatum est, & frequenter à militi-
bus Vendianis, nam suos valde quam paucos
habet, sibi aut in Italia pericandum esse, aus-
vincendam. Etiam orare ceperunt, ut Pollen-
tiam fierent. Quam sustinere eos non
posset in posterum diem iter suum contulit.
Hac re mihi nuntiata, statim quinque cohorti-
bus Pollentiam praeiit, meum iter eo contuli.
Hora ante praesidium meum Pollentiam ve-
nit, quam Tribellius cum equitibus: sane quam
sum gavisus, in hac enim victoriam puto consistere.
In spem venerant, quod neq; Planti quatuor

legiones omnibus suis copis partes arbitrabantur, neque ex Italia tam celeriter exercitum trahere possent, credebant: quos ipsi adhuc satis arroganter Allobroges equitatusque omnes qui eo promissus erat nobis, sustinebant, nostrosque adventu sustineri scilicet posse confidimus. Tamen si quo etiam casu Isaram se trajecerint, ne quid detrimenti Reipublice injungant, summa a nobis dabitur opera. Vos magnum animum, optimamque spem de summa Reipublice habere volumus: cum et nos et exercitus nostros singulari concordia conjunctos, ad omnia pro vobis videlicet paratos. Sed tamen nihil diligentia remittere debetis, dareque operam, ut quam paratissimi ab exercitu reliquique rebus pro nostra salute contra scelerationemque conspirationem hostium configamus: Qui quidem eas copias, quas dum simulatione Reipublice computabant, subito ad patriae periculum converterunt. Vale.

M. T. Bruto S. D.

Scripta et obsignata jam Epistola, littere mihi credidite sunt a te plena rerum novarum, maximeque mirabiles: Dolabellam quingque cohortes misisse in Chersonesum. Adeone copiis abunde, ut is qui ex Asia fugere dicebatur, Europam appetere conetur? Quingque autem cohortibus quidnam se facturum arbitratus est, cum tu eo quingque legiones, optimum equitatum maxima auxilia habes? Quas quidem cohortes spero jam tuas esse: Quoniam

nam

nam latio ille tam fuit demens: Et tuum consilium vehementer laudo, quod non prius exercitum Apollonia Dyrrachique movisti, quam de Antonij fuga audisti Bruti eruptione, Populi Romani victoria. Itaque quod scribi postea statuisse te ducere exercitum in Chersonesum, nec pati sceleratissimo hosti ludibrio esse imperium populi Romani, facis ex tua dignitate, et Reipublice. Quod scribis de seditione, qua facta est in legione quarta de Catonis (quod jam in bonam partem accipias) magis mihi probatur militum severitas quam tua. Te benevolentiam exercitus, equitumque expertum esse, vehementer gaudeo. De Dolabella, ut scribis, si quid habes novi facies me certiore, in quo valde delector: me ante providisse, ut tuum judicium liberum esset cum Dolabella belligerendi: Et id valde perdidit, ut ego tum in te igebam, Reipublice ut nunc judico, ad dignitatem tuam. Quod scribis me maximo otio egisse, ut insequeretur Antonios, idque laudas, credo ita videri tibi: sed illam distinctionem tuam nullo pacto approbo. Scribi enim acrius prohibenda bella civilia esse, quam in superatis iracundiam exercendam. Vehementer a te Brute dissentio, neque Clementiae tuae concedo sed salutaris severitas vincit inanem speciem in clementia. Quod siclementes esse voluerimus, nunquam deerunt bella civilia. Sed de hoc tu videris. De me possum idem, quod Plautius pater in Trinummo. Tibi quidem atas acta ser-

H 3

mi

me est, tua istuc refert maxime. Opprimemini (mibi crede) Brute nisi provideritis: neq; enim populum semper eundem habebitis, neq; Senatum neq; Senatus aulem. Hac ex oraculo Apollinis Pitij cetera tibi puta: Nihil potest esse verius XIV. Calend. Maij. Vale.

M. T. C. Titio S. D.

ET si unus ex omnibus minimè sum ad te consolandum accommodatus, quod tantum ex tui molestiis capi doloris, ut consolatione ipse egerem tamen cum longius à summi luctus acerbitate meus abesset dolor quam tuus, statui nostra necessitudinis esse, mæq; in te benevolentie, non tacere tanto in tuo mæore tam diu, sed adhibere aliquam modicam consolationem qua levare dolorem tuum posset, si minus sanare potuisset. Est autem consolatio per vulgata quidem illa maxime, quam semper in ore atq; in animo habere debemus homines nos ut esse meminerimus, ea legematos ut omnis relictæ fortune proposita sit vita nostra, neq; esse recusandum, quo minus ea, quam natifumus, condicione vivamus, neve tam graviter eos casus feramus, quos nullo consilio vitare possumus: eventusq; aliorum memoria repetendis, nihil accidisse nobis novi cogitemus. neq; hæc cetera consolationes, quæ sunt à sapientissimis viris usurpatæ memoriæq; & literis prædictæ, tantum videntur proficere debere, quam

III

tum status ipse nostra civitatis, & hæc perturbationis temporum perditorum: cum beatissimi sint, qui liberos non susceperunt, minus autem miseri, qui his temporibus amiserunt, quam si eos de bona aut deniq; reliqua Repub. perdidissent. Quod si tuum te desiderium movet, aut tuarum rerum cogitatione mæres, non facile exhauriri tibi istum dolorem esse universum puto: sin illa te res cruciat, quæ magis amoris est, ut eorum, qui occiderunt, miseras lugeat, ut ea non dicam, quæ sepius sine & legi, & audiui, nihil mali esse in morte, in qua si desiderat sensus, immortalitas illa potius, quam mors ducenda sit, sin sit amissus, nulla videri, miseria debeat, quæ non sentiat, hoc tamen non dubitans confirmare possum, ea miseri parari, impendere Repub. quæ qui reliquerit, nullo modo mihi quidem deceptus esse videatur. Quid est enim jam non modo pudori prohiberi, virtuti, relictis studiis, bonis artibus, sed omnino libertati ac saluti loci? Non me hercule quæquam audiui hoc gravissimo, & pestilentissimo anno adolescentulum, aut puerum mortuum qui mihi non à Dijs immortalibus ereptus ex his miseriis, atq; ex iniquitissima conditione vita videretur. Quare si tibi unum hoc detrahi potest, ne de iis, quos amasti, mali putest contingisse, permultum erit ex mæore tuo diminutum. Relinquitur enim simplex illa jam cura doloris tui, quæ non cum illis communicabitur, sed da te i-

H 4

psum

ipsum propriè refertur: in qua non est jam gravitatis, ac sapientie tua, quam tu à puero praestitisti ferri immoderatus casus incommodorum tuorum, qui sit ab eorum, quos d'lexeris, miseria maloq; junctus. Et enim eum semper te & privatis in rebus & publicis praestitisti, tuenda tibi ut sit gravitas & constantie serviendum. Nam quod allatura est ipsa divinitas, quae maximos luctus vetustate tollit, id nos præcipere consilio prudètiq; debemus. Etenim si nulla unquam fuit liberis amissa tam imbecillo mulier animo, quae non aliquando lugendi modum fecerit, certe nos quod est dies allatura, id consilio anteferre debemus, neq; eam expectare temporis medicinam, quam representare ratione possimus. His ego literis: si quid proficissem, existimabam optandum quiddam me assuetum: sin minus forte valuisse: officio tamen esse fructum benevolentissimi mi atq; amicissimi: quem me tibi & fuisse semper existimes velim, & futurum esse confidas. Vale.

LECTO

LECTORI

S.

Quia præter decorum videbatur, non minus, si nihil omnino vacui ad calcem spatii, quam si nunc ium esset relictum: non inutile nec infrugiferum studiosis tyxonibus, in quorum gratiam potissimum ista eduntur, fore putavimus, si & D. Erasmi Roderodami, paræneticas, de ratione studij, de quo modo repetendæ lectionis, epistolæ, hic annexeremus. Proinde consilium hoc nostrum, quod nihil aliud, quam prodesse piæ juventuti studuimus, æquibonique ut facias Lector, etiam atq; etiam oratum te volumus. Bene Vale.

DE RATIONE STUDII
EPISTOLA PARÆNETICA.

D. Erasmus Roderodamus Christiano Lubecensi.

Quum te incredibili quodam ardore literarum flagrare minimè dubitarem, Christiane non vulgaris amice, hortatore nihil opus esse putavi, sed ejus quam ingressus esses, via, duce modo, ac canquam indice. Id quod mei officij esse indicavi videlicet, ut tibi homini non modo multis modis

pulcherrimo, verum etiam iucundissima vestigia quibus ipse à puero essem ingressus, demonstrarem. Quæ si tu par cura accipies, atq; ego dictus rus sum, futurum confido, ut neq; me monuisse, neq; te paruisse poenituerit. Prima igitur cura sit, ut præceptorem tibi deligas quàm eruditissimum. Neq; enim fieri potest, ut is recte quenquam erudiat, qui sit ipse ineruditus. Quem simul ac nasctus eris, fac modò omnibus efficias, ut ille patris in te, tu filij vicissim in illum induas affectum. Ad quod quidem cum ipsa honesti ratio nos debet adhortari, quod non minus debeamus ijs, à quibus recte vivendi rationem, quàm à quibus vivendi initia sumpsimus, cum mutua ista benevolentia tantum ad discendum habeat momentum, ut frustra sis literarum præceptorem habiturus, nisi habueris & amicū. Deinde ut te illi & attentum & assiduum præbeas. Contentione enim immodica nonnunquam obruuntur ingenia discen-
tium. Assiduitas verò & mediocritate sua perdurat, & quotidianus incrementi maiorem opinionem acervum accumulatur. Satieta enim omnibus in rebus, cum in literis nihil perniciosius. Laxanda est igitur aliquoties illa literum contentio, intermiscendi lusus sed liberales sed literis digni, & ab his non nimis adhorrentes. Immodiis ipsis studiis perpetua quadam voluptas est intermiscenda, ut laudū potius discendi, quàm laborem existimemus. Nihil enim per diu ferri potest, quod

quod non agentem aliqua voluptate remoretur. Optima quaq; statim ac primum discere. Extremo est dementie discere de discenda. Quod in curando stomachio solent præcipere medici, idem tibi ingenijs servandū puta. Cavere aut morin, aut immodico cibo ingenium obruas. Etroq; enim iuxta offenditur, Febrardum, Catholiconem Prachylogum, ceterosq; id genus, quos percensere neq; possum, neq; opera precii istis relinquo quos barbariem immenso labore discere juvat. Initio non quam multa. Sed quam bona & quam benè percipias referre. Sed jam rationem accipe, qua possis nō solū rectius: sed etiam facilius discere. Hoc enim in homine artificia præstare solet artis ratio. ut tantumdem operis, cum rectius expeditusq; tum levius etiam efficiat. Diem tibi tanquam in operas partire, id quod & à Plinio Secundo & à Pio Pontifice Maximo, viris omni memoria præstantissimi fœditarum legimus. Principio (quod caput est) præceptorum interpretantem, non attentus modo, sed & avidus auscultato: non contentus impigre sequi differentem, aliquoties prævolare contendere. Omnia illius dicta memoria præcipua etiam literis mandabis, fidelissimis vocum custodibus: quibus rursus ita confidas cave, ut dives ille ridiculus, apud Senecam, qui sibi animum induxerat, ut se tenere crederet, quicquid servorum quisquam meminisset. Nō committere, ut codices habeas traditor,

DE RATIONE STUDII.

*ditis, ipse ineruditus. Audita ne effluant, aut apud te, aut cum aliis retracta. Nec his contentus, aliquam temporis partem tacite cognitioni tribuere momento, quam unam Divus Aurelius, tum ingenio, tum memorie imprimis conduce-
re sibi sit. Confluctatio quoque, & tanquam palestra ingeniorum nervos animi precipue tum ostendit, tum excitat tum adauget. Nec sciscitari siquid dubitabis, nec castigari, si quid errabis, sit pudor. Nocturnas lucubrationes atque intempestiva studia fugito: nam ingenium extinguunt, & valetudinem vehementer offendunt. Aurora musis amica est, apta studiis. Pransus aut lude, aut deambula, aut hilarius confabulare. Quid quod inter ista quoque studia locus esse potest. Cibi non quantum libidini satis sit, sumo. Sub cenam paulisper inambula: conatus idem facito. Sub somnum exquisiti quippiam ac dignum memorie legito: de eo cogitant in sopor opprimat: id ex perfectus a te ipso repositas. Plinianum illud semper animo insidiat tuo, Omne perire tempus, quod non studiis impertias. Cogita iuventa nihil esse fugacius, quae ubi a-
voluit semel, redit nunquam. Sed iam hortator est: incipi inducem pollicitus. Tu suavissimo Christiane hanc formam, aut si quam po-
teru molorem, sequere, ac bene*

Paulo.

DE

DE MODO REPETENDAE lectionis, eodem Erasmo autore.

Quibusdam prima ac unica fere cura est sta-
tum ad verbum edicere, quod equidem non
probo: est enim tum magni laboris, tum fructus
prope nullus: Quorsum enim attinet, psittaci
more verba non intelligere reddere, commodius rem
igitur viam accipe. Lectionem quidem audiam
continuo lege ita, ut universam sententiam paulo
altius animo insigas. Deinde a calce rursus ad
ea duntaxat inquirens quae ad Grammaticam cu-
ram attinent: videlicet si quod verbum obcurum
aut incipitis derivationis, si heteroclitice conju-
gationis, quod supinum, quod praeteritum faciat,
quos habeat majores & huiusmodi nonnulla. Hoc
ubi egeris, rursus de integro percurrito: cajam
potissimum inquires, quae ad artium siue rhetori-
cum spectant. Si quid venustius siquid elegan-
tius, siquid continuius dictum videbitur, anno-
tabis indice, aut asterisco apposito. Verborum
compositionem inspicies, orationis decora scruta-
bere, auctoris consilium indagabis, quae quidque ra-
tione dixeris. Vbi quid te delectaverit vehementi-
us cave praeter casum (quod aiant) fugias. Fi-
ge pedem, ac ab te ipso rationem exige, quare
tantopere sis ea ratione delectatus, cur non ex ca-
seris

D E M O D O

terris quoque parem caperis voluptatem. Inven-
te atumine, aut exornatione aliqua oratoria aut
compositiones harmonia: aut (ne omnia perse-
quar) simili quapiam causa commotum fuisse.
Quod si aliquod adigium si qua sententia si quod
proverbium vetus, si qua historia, si qua fabula,
si qua similitudo non inepta, si quid breviter ac-
cute, aut aliorum ingeniose dictum esse videbi-
tur, id tanquam thesaurum quendam animo di-
ligenter reponendum dicto ad usum, & imitati-
onem. Hu diligenter curatis, ne pigeat quar. d i-
terare. Non hoc habent, eruditorum virorum,
summo ingenio summis vigiliis elucubrata scri-
pta, ut nullis relecta magis magisque pla. eant sem-
perque admiratori suo nonnum miraculum ostendant.
Id quod tibi intabula tua saepe numero, nec sine
causa laudata evenire solet, quod antea non ani-
madvertisiss, idem tibi multo amplius in bonis
autoribus eveniet Releges igitur quartò, & qua
ad Philosophiam, maxime verd. Ethicen referri
posse videntur, circumspicies, si quod exemplum
quod moribus accommodari possit. Quid autem
est ex quo non vel exemplum vivendi vel ima-
go quaedam vel occasio sumi queat? Nam in alio-
rum pulchre ac sapienter factu quid deceat, quid
non juxta videmus. Hec si facies jam vel edidi-
ceris quanquam aliud egisti: Tam demum si li-
bet ad ediscendi laborem accedito, qui tum aut
nullus erit, ut certe per quam exiguus. Quil
deinde?

deinde? Restat, ut cum studiosis congreduaris, cu-
as annotationes in medium proferas vicissimque
illorum audias. Alia laudabis, alia reprehendes:
tua partim defendes, partim castigari permittes;
postremo quod in aliis laudasti, tuis in scriptis li-
mitari conaberis. Secreta studia a doctis laudan-
tur: atque ita, ut postea, è latebris in arcem pro-
deamus viriumque nostrarum periculum faciamus:
Id sapientissime à Socrate est dictum: experia-
mur utrum partus ingeniorum vitales sint, nã
miram obstetricum industriam imitati. Quare
alternatim utrisque utetur, qui non vulga-
riter volet evadere doctus.

Vale.

FRANCISCUS SYLVIVS.

Literarum semel perceptarum dul-
cedo voluptatem exuperat
omnem.

F I N I S.

